

РЕЗЮМЕТА НА НАУЧНИТЕ ПУБЛИКАЦИИ (2003-2019)

на доц. д-р Гертана Христова Дянкова
– кандидат в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор”,
Професионално направление 1.2. Педагогика (Педагогически технологии
(словесно-изпълнителско изкуство и словесно-изпълнителски дейности),
обявен в Държавен вестник, бр. 52/02.07.2019 година

Резюмираните научни публикации по обявения конкурс са описани в Справка за изпълнение на минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ и попадат в следните категории:

- монографии – 2 бр. (1 хабилитационен труд)
- учебници и учебни пособия – 4 бр.
- статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация – 3 бр.
- студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове – 2 бр.
- статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове – 54 бр. (21 на чужд език; 19 в съавторство).

Монографии:

В.3. Дянкова, Г., *Словесната действеност на учителя и просоциалното поведение на детето*. Велико Търново: Европейски информационен център, 2019, ISBN 978-954-524-9469-15-8, стр. 248.

Монографията има за цел да открие педагогическите измерения на уменията за комуникация, за словесно общуване и за просоциално поведение в интегралната им същност. Тяхното проблематизиране предполага осмисляне влиянието на многопластови социално-личностни предпоставки в периода на предучилищната възраст, в които се наслагват различните сфери на социално партниране в контекста на формирането на социална компетентност у детето.

Фокусът на изследване е насочен към стимулирането на активна нагласа у детето за диалог и сътрудничество. Теоретична основа на изследването е *субект-субектният подход*, утвърден в традициите на Югозападната школа по предучилищна педагогика. Методологически базис на изследването е *системно-структурният подход*, при който обекти, явления и субектни взаимоотношения се анализират в тяхната взаимосвързаност и взаимоотношеност.

Предвид тревожните тенденции на дехуманизация и декомуникация в съвременната социална среда, монографията ориентира дискурса към *концептуализиране на педагогическа технология за стимулиране на просоциално поведение в предучилищна възраст*. Аргументационна платформа за разработването на модела е *теорията за обогатяващото педагогическо взаимодействие* (Димитров, 2012).

Предлаганият в монографията иновативен модел оползотворява *образователния потенциал на театъра и словесно-изпълнителското изкуство*, за които основно изразно средство е *живото слово*. Обосновава се необходимостта детският учител да формира

специализирани умения за словесно-изпълнителски интерпретации на художествено-литературни творби.

За основно методическо средство по внедряването на словесно-изпълнителски интерпретации в детската градина е предложена *притчата* (в съвременен светски вариант). Изборът е аргументиран от доказан потенциал на притчата да предава представите за човешкото съществуване, да формира ценностни ориентации, да влияе върху персоналната промяна. В жанровата специфика на притчата най-осезателно се детерминира *интенционалната същност* на словото като вербален акт на човешката мотивация и поведение. Въздействената ѝ сила в разглеждания възрастов период предпоставя изискването детският учител да *надгради тяснопрофилираните си комуникативно-говорни умения с метапедагогически компетентности за словесна действеност*.

В педагогически аспект, предимствената значимост на уменията за словесна действеност се обуславя от перманентната потребност на детето в детската градина от контакт с възрастен, чиито отношения на отзивчивост, загриженост, доверие, приемане, разбиране и любов намират най-пълноценен израз в модела на просоциалното общуване.

Въз основа на тези авторски позиции в книгата се предлага *педагогическа технология*, чийто интерактивен алгоритъм предоставя възможност за стимулиране на мотивацията за просоциално поведение в предучилищна възраст.

Съдържателно монографията фокусира вниманието върху функционирането на детската градина и културните очаквания на модерната епоха (Първа глава); представя феномените на развитието в предучилищна възраст и извежда корелационни конструкти в релацията „просоциално поведение на детето и словесна действеност на учителя“, акцентирайки върху словесната действеност като ключов императив в дискурсна етика на учителя (Втора глава); концептуализира и операционализира педагогическа технология за стимулиране на просоциално поведение у детето в предучилищна възраст като задава организационен дизайн и методически алгоритъм за нейното внедряване върху основата на словесно-изпълнителски интерпретации на притчи (Трета глава).

В центъра на разработената педагогическа технология е обогатяването на педагогическото взаимодействие в неговия просоциален аспект. Фокус на взаимодействието са проблематичните модели на отношения между хората и стимулиране на просоциално поведение чрез постепенно насочване на децата към разбираеми нравствени норми и ценности върху основата на съпреживяване и взаимосъгласуване на действия, постъпки и оценки в словесно-изпълнителски интерпретации на притчи.

Разработен е теоретико-приложен модел, който отразява четири-компонентното (целево, съдържателно, технологично, резултативно) структуриране на педагогическата технология за стимулиране на просоциално поведение в предучилищна възраст. Апробираната педагогическа технология утвърждава следните значими за педагогическата практика акценти:

1) Възприемането на притчи от децата и пресъздаването им в словесно-изпълнителски интерпретации са компоненти на автодидактичния процес за просоциална ориентация, който е оптимизиран в следствие на емоционално-наситените актове на преживяване, действие и споделяне на идеите и посланията на притчата в разглеждания възрастов период.

2) Внедряването на методическия алгоритъм за работа с притчи в детската градина се основава на активните методи на учене, тъй като позволява многопластово тълкуване на мотивите и поведението на героите в конкретната словесно-изпълнителска интерпретация, което благоприятства междупоколенческия и межкултурен диалог на участниците.

3) Като целесъобразен и ефективен методически инструмент, словесно-изпълнителските интерпретации на притчи оползотворяват хуманно-прогресивната насоченост на детската градина в нейния просоциален аспект.

4) Уменията за словесна действеност на учителя и разпознатите предимства на представения теоретико-приложен модел основателно превръщат словесно-изпълнителските

интерпретации на притчи в детската градина в иновативен образователен подход за стимулиране на просоциално поведение в предучилищна възраст.

Г.4.

Дянкова, Г., Толерантност в делничност и празничност. Методически алгоритъм за неформално образование и иновативни професионални умения на учителя за междуетническа толерантност в детската градина.

– Второ преработено и допълнено издание. София: Фараго, 2017. ISBN 978-619-206-015-2; стр.123.

Предмет на монографията са основни въпроси, ориентирани към формите на неформално образование за междуетническа и мултикултурна толерантност в детската градина.

Предлага се една нова (извънделнична) гледна точка за културното многообразие и предоставя систематизирана информация по отношение чествания на празници и събития, традиционни за различните етнически групи. Представят се идеи, преосмислящи социалните значения на етноразличието, в което днес се осъществява педагогическото взаимодействие. Избран е подход, при който разбирането за толерантност не се ограничава до дисциплиниращото изискване „Трябва да сме/сте толерантни“, а е осъзнато чрез мотивацията за промяна на културата, на взаимодействието, на общуването.

Изследователският фокус е насочен към извеждане на методически алгоритъм за неформално образование и иновативни професионални умения на учителя за междуетническа толерантност в детската градина с оглед смаляване на социалната дистанция в мултикултурна среда.

Монографията е структурирана в четири раздела.

В Раздел Първи вниманието е насочено към динамиката в разбирането за толерантност в исторически и в културен аспект. Аналитично се интерпретира многообразието в тълкуванията на толерантността при различните култури (Англия, Франция, Русия, Турция, Испания, Китай и др.) като се отчита за всяка от тях специфичния опит и фокус. На този фон се проблематизира въпроса за нееднозначното разбиране на толерантността у нас – и като проява на „търпимост към чуждото мнение“, и като проява на „великодушие, доброжелателност“. Разкрива се значението, което традициите придават на празника като собствен културен модел за съхранение и възраждане във времето.

В Раздел Втори се анализира празника като антропологичен феномен. Водещ за автора е стремежът към теоретически аргументи за по-контекстуално открояване на феномена „празен ден“, което го разкрива като *ден, наситен с взаимодействия*. Нещо повече, в проекцията на „ролевата теория“, интерпретираща междуличностните отношения като социален театър, в книгата празникът се определя като „социален антракт“, в който личността напуска ‘играта на делничната сцена’, за да се отдаде на *смисъла за себе си*.

Изведени са жизнеутвърждаващи измерения на празника като *социален феномен*, обосновани са етапът на предучилищната възраст и ролята на детската градина като необходимите условие и фактор, гарантиращи успех в приобщаването на децата към смисъла за общочовешките ценности.

Раздел Трети разкрива методологически основания за формиране на етнокултурна и мултикултурна толерантност. Описани са специфични елементи в традициите и обичаите на различните малцинствени етноси, свързани с посрещането и честването на най-почитаните от тях празници. Определящи за подбора и систематизацията на празниците са целите: първа цел (по хоризонтала), провокиране интереса и разширяване информираността на детския учител в областта на митичното и битовото, ритуалното и ценностното многообразие на етносите в България; втора цел (по вертикала) открояване на базисната триада „семейство-ценности-приемственост“ като основа, благоприятстваща формирането на етнокултурна толерантност в

предучилищна възраст. В контекста на социалната интеграция и недискриминация на деца мигранти (бежанци) са изведени педагогическите основания на мултикултурната толерантност в детската градина.

Раздел Четвърти презентира разработен методически алгоритъм за неформално образование, както и иновативни професионални умения на учителя за междуетническа толерантност в детската градина. Методическият алгоритъм е базиран върху идеите за активното учене под формата на организиране на празнични събития на етносите. Изведени са основните параметри, маркиращи образователното пространство за прилагане на методическия алгоритъм и са обосновани поетапните му смислово-йерархизирани фази.

Учебници и учебни помагала:

Е.20.1.

Дянкова, Г., Д. Тасевска. Театрална лаборатория за психосоциално развитие в училищна възраст. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2011, ISBN 978-954-524-804-7; самостоятелен текст: 104 стр.

Учебното помагало е предназначено както за студенти – бъдещи педагози, театralи, психолози, така и за действащи учители, педагогически съветници, специалисти в сферата на помагащите професии. Вниманието е фокусирано върху необходимостта от създаване на театрална лаборатория като неформална образователна инициатива, която всяко училище може да предприеме, за да постигне ефективно стимулиране психосоциалното развитие на учениците. Психосоциалният ресурс, който носи правенето на театър в училище, се състои в стимулирането на вътрешна интерпретация на стимулния материал, с който ученикът взаимодейства. Посредством тази вътрешна интерпретация ученикът емпирично се учи за разбиране на собствената си индивидуалност.

Активното включване на учениците в театрална лаборатория съдържателно и методически предпоставя защитено и същевременно автентично експериментиране на нови поведенчески модели и преживяване силата на себеутвърждаването в условни ситуации като първооснова за създаване на индивидуални стратегии за справяне с житейски затруднения и проблеми.

Части с автор Г. Дянкова:

- Трета глава: Театралното изкуство и изкуството да възпитаваме (стр. 49-58);
- Четвърта глава: Концептуална рамка на театралната лаборатория за психосоциална подкрепа в училищна възраст (стр. 59-74);
- Пета глава: Праксис и ефективност на театралната лаборатория за психосоциално развитие в училищна възраст (стр. 75-118);
- Шеста глава: Образователни цели и практически насоки за психосоциална подкрепа в училище (стр. 119-150);
- Заключение (стр.151-152).

Трета глава акцентира върху същностните характеристики на театралното изкуство и аргументира присъщия му специфичен потенциал като ‘експериментална база’ на социокултурния контекст, която мотивира и стимулира изпълнители и публика в приемане на себе си, на другия и в себеутвърждаване.

Четвърта глава повдига въпроса за социално предявяваната претенция към училищната институция и като анализира крайните образователни цели, насочва вниманието към категорията „социален опит“. На тази основа се концептуализира модел на театралната лаборатория за психосоциална подкрепа в училищна възраст и се извеждат структурни компоненти на образователния театър.

Пета глава разкрива дидактическите проекции на театралната лаборатория за

психосоциално развитие, разгръща методическите ориентири и стъпки в нейната организация. Детайлно са описани дейностите в специализиран, практически и изпълнителски блок относно установяването на стратегически подход към общата активност в театралната лаборатория.

Шеста глава представя образователни цели и практически насоки за психосоциална подкрепа в училище. Разработените примерни дизайн съдържат идеи за справяне с ключови проблеми в училище (дискриминация по пол, по възраст, по вероизповедание и др.). Всяка тема е разписана в типова рамка, зададени са образователни цели, формулирана е методическа обосновка, пояснена е връзката с други теми, разработени са: примерен събитийен сценарий, потемата, насоки към водещия за водене на дискусиата, инструкции за използване на обща информация и приложени материали по темата.

E.21.1. *Филипова, Н., А. Пашова, В. Вардарева, Г. Дянкова, Е. Божкова и др. Превенция на агресията в училище.* Благоевград: УИ „Неофит Рилски“, 2017, ISBN 978-954-00-0105-0; общо 90 стр.; самостоятелен текст: с. 41-57. (Съставители: Г. Дянкова, М. Шехова-Канелова)

Учебното помагало е предназначено за студенти, обучавани в областта на педагогическите науки, за директори на училища, педагогически съветници, консултанти, психолози, родители.

Практикумът е разработен от изследователски екип на проект №PR-13/16 „Иновационни практики за превенция агресивното поведение на учениците в началното училище“. Приложен е системен подход, който включва типова рамка: 1) Теоретичен блок, фиш за учителя; 2) Обучителен блок, примерни интерактивни дейности. Така структурираните интерактивни семинари по отделните тематични модули са всъщност завършен ресурс, който педагогическите специалисти могат директно да прилагат в училищната мрежа.

Г. Дянкова е автор на Четвърти модул: *Превенция на вербалните агресивни прояви чрез формиране на умения за конструктивни комуникативни послания* (стр.41-57).

Теоретичното изложение идентифицира акценти в личностното развитие в периода на училищна възраст, разкрива същността на вербалната агресия в контекста на устна комуникация и анализира необходимостта от целенасочена интерактивна педагогическа работа с учениците за развитие на умения за конструктивни комуникативни послания.

Върху тази основа се представя технология на практическа интерактивна педагогическа работа с учениците за превенция на вербалните агресивни прояви. Целта на разработените интерактивни дейности е да бъдат провокирани учениците към модели на мислене и поведение, които активизират себесъзнание за ненасилствена комуникация.

Като стимулират усвояването на конструктивно-комуникативно поведение, предложените дейности подкрепят нагласата за неагресия при междуличностните взаимодействия.

E.21.2. *Дянкова, Г., Д. Тасевска, Европа близо до мен – онлайн курс в специализирана платформа за дистанционно обучение.* ВеликоТърново: Европейски информационен център, 2015. EIC e-center.
<http://www.europeinfocentre.bg/e-centre/course/index.php?categoryid=2>

Курсът включва модули, ориентирани към усвояването на знания за европейски институции, политики, права на младите хора, борба с дискриминацията, както и практически, насочени за работа в екип, планиране и организиране на доброволчески инициативи. Обучението се провежда онлайн в специализирана платформа за дистанционно обучение.

В модул „Организационен практикум“ Г. Дянкова е автор на следните теми:

- Психосоциален профил на лидера – идентифициране на лидерски качества и модели за ефективно лидерско поведение;

- Водене на хора – с акцент върху комуникацията като отличителна лидерска способност; обосновава и анализира комуникативно-поведенчески алтернативи при управляване на конфликти;
- Планиране на кариерата – с акцент върху основни критерии за операционализиране на цели, нагласи и амбиции;
- Управление на времето – с акцент върху уменията за селектиране на информация, за приоритизиране на цели, за конструктивна комуникация;
- Изграждане и развитие на екипа – с акцент върху екипното взаимодействие, уменията за диалогичност и консенсус на комуникация.

E.21.3.

Гюров, Д., Р. Танкова, В. Гюрова, М. Баева, Г. Иванова, Р. Пенев, Г. Дянкова и др. Обучение на детски учители за работа в групите за задължителна предучилищна подготовка. София: Изд. НИОКСО, 2013. Общо 90 стр.; самостоятелен текст: стр. 68-75, 110-113, 113-116.

Учебното пособие е предназначено за повишаване равнището на професионалната компетентност на педагогически специалисти, работещи в групите за задължителна предучилищна подготовка. Обхванати са въпроси, свързани с научната, педагогическата, методическата и управленската подготовка на детски учители с цел създаване на мотивация за саморазвитие и усъвършенстване. Съдържателно структурирано в четири модула, учебното пособие проблематизира ключови теми, а именно: 1) изграждане на потребностно-мотивационна среда на детето за общуване; 2) образователни стратегии, интерактивни методи за стимулиране на речевата активност у детето; 3) педагогическо взаимодействие, насочено към социализиращи процеси; 4) организация на разнообразна образователна среда.

Всяка тема/подтема съдържа: теоретична обосновка; препоръки за практиката – технологии, добри практики; практически материали; теми за самостоятелна разработка от учителите.

Части с автор Г. Дянкова:

Модул 1. Подтема 4. Професионално-педагогическа рефлексия. От аз-рефлексивност към аз-ефективност (с. 68-75). Идентифицирана е педагогическата рефлексия като компонент на педагогическата компетентност; обосновани са рефлексивните умения като инструмент за професионално-педагогическо самоусъвършенстване. Зададени са рефлексивни процедури, активизиращи учителя към самопознание и себеактуализация.

Модул 2. Подтема 5. Методът „образователен театър“ за формиране на екосъзнание (с. 110-113). Акцентът е върху предимствата на метода „образователен театър“ за формиране на екосъзнание и изграждане на ектолерантност у подрастващите. Представени са технологичните стъпки в организацията на образователен театър. Вниманието е към неговото прилагане при взаимодействия с родителите.

Модул 2. Подтема 6. Театрализираните дейности като интерактивен метод за стимулиране на речевата активност (с. 113-115). Обоснована е ефективността на театрализираните дейности в контекста на интерактивните методи. Идентифицирани са основните противоречия в педагогическата работа с деца в подготвителна група върху развитие на речева активност. Подчертани са възможностите за подобряване на говорния микроклимат в подготвителната група.

Г.6.1.

Дянкова, Г., Детската градина в контекста на социалните последици от глобализационния процес. Сп. Педагогика. бр.5/2019. НИ "Аз-буки", стр. 711-725. ISSN 1314–8540 (Online) ISSN 0861–3982 (Print) [Web of Science](#).

<https://pedagogy.azbuki.bg/pedagogics/pedagogyarticle/pedagogyarticle2016-4/detskata-gradina-v-konteksta-na-soczialnite-poslediczi-ot-globalizacziionniya-proczes/>

Статията анализира социалните последици от глобализационния процес и поражданите от тях нетипични интервенции в периода на детството. Фокусът е върху необходимостта от модерни практики за запазване на конструктивния баланс в социалното взаимодействие; от практики, които ще могат да неутрализират и да устоят на заплахите от негативните социални последици, които ще бъдат в състояние да превърнат педагогиката в защитена зона, недостъпна за деструктивното влияние върху подрастващите. Програмите за предучилищно образование предвиждат инструментални и процедурни критерии за социална активност на детето. В тази връзка, особено значение за педагогическото взаимодействие в детската градина придобива процесът на развитие на детската интересубективност, мислима единствено в контекста на съжителството, на общуването с другите, тоест – в просоциален контекст.

Г.6.2.

Dyankova, G., Research of cognitive exchange specifics in teachers academic training. Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education (IJCRSEE) Volume 6/2018, ISSN 2334-847X (Printed), ISSN 2334-8496 (Online). pp. 1-14. [SCOPUS](#), <https://www.ijcrsee.com/index.php/ijcrsee/issue/view/10>

Статията *“Изследване спецификата на когнитивния обмен в академическата подготовка на учители”* обсъжда въпросите за трансформацията на образователната среда в университетските педагогически специалности. Базисни се явяват идеите на конструктивизма и конективизма, на моралната философия и социалната психология. Като определя съдържателните параметри на образователната среда в дихотомичната им обусловеност: репродуктивност – проактивност; персонализиране – диалогизиране; индивидуализация – диференциация, настоящото изследване откроява специфичните характеристики на учебния процес, които обуславят качествен когнитивен обмен в академическата подготовка на педагогически специалисти. Провежда се комбинирано изследване на средата за учене чрез регистриране на преподавателската самооценка и на паралелно отразяващата я оценка на студентите от педагогическите специалности. Анализът на резултатите подчертава спешната необходимост от промяна на традиционно установилите се модели в организацията на учебния процес във висшето педагогическо образование, от прилагане на студент-ориентирани практики, които да стимулират самоорганизацията в учебната дейност, от създаването на проактивна технология, която да съчетава характеристиките на формалното и неформалното образование в мрежова и технологизирана среда.

Г.6.3.

Тасевска, Д., С. Дерменджиева, Г. Дянкова, Ромски дискриминационни практики и реч на омразата в преподаването на университетски преподаватели (Анализ на информацията от база данни от анкетно проучване). В: "Педагогика", София, Кн. 3; 2016. „АзБуки“, ISSN 1314-8540 (Online), ISSN 0861-3982 (Print), стр. 7-23. [Web of Science](#)

Статията презентира резултати от база данни на проведено в български висши училища анкетно проучване със студенти от различни етнически общности. Целта на анкетното проучване е да се идентифицират и измерят: 1) нивото на стереотипи и предразсъдъци към

ромите в преподавания на студентите материал; 2) степента им на влияние върху формирането на представите, мнението, нагласите и отношението на бъдещите професионалисти към ромите и техните проблеми. Централни за дискусиата са въпросите за отговорността при публично слово и за педагого-реторическите компетентности на университетските преподаватели.

Студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томовете:

Г.9.1.

Дянкова, Г., *Социално партньорство и младежки мрежи (екип, комуникация, работа в мрежа)*. Теоретичен блок – концепция и ключови понятия. Обучителен блок – дизайн на примерни интерактивни дейности. Допълнителни образователни ресурси. В: Младежко лидерство: наръчник за професионалисти. В. Търново: Европейски информационен център, 2015, ISBN 978-954-9469-11-0, стр. 79-101.

Студията е част от презентирания модел на неформален образователен подход „Младежко лидерство“. Той се базира както върху гносеологическия, така и върху функционално-технологическия статус на ученето като социално явление. Следвайки принципа за въвеждане на житейска правдоподобност в етапа на младостта, технологичният подход „Младежко лидерство“ се подчинява на амбицията да фокусира вниманието върху съвременната действителност, за която са характерни разпад на социални връзки, деформация на етични норми, загуба на ценности.

Като се утвърждава тезата, че партньорствата и мрежите са специфична форма на общуване, теоретичният анализ фокусира вниманието върху личностния и социалния им аспект. Специфичните форми на комуникация са идентифицирани и анализирани в контекста на характеристиките и динамиката на екипа като групово-организационна форма на работа. Открити са спецификите и предимствата на партнирането в мрежа като социална технология, регулираща междугрупови поведения. Изведени са структурообразуващите компоненти на ефективната комуникация при социално партниране. Водещи в представения интерактивен дизайн са теоретичните акценти на конективизма. На основа тяхната практико-приложна интерпретация се целеполога потребност от изграждане наличната формална-неформална мрежа; стимулира се екипната сплотеност и взаимозависимост; формират се умения за изработване на комуникативна стратегия, план и споразумение за партньорско взаимодействие.

Г.9.2.

Дянкова, Г., *PR и партниране с медиите*. Теоретичен блок – концепция и ключови понятия. Обучителен блок – дизайн на примерни интерактивни дейности. Допълнителни образователни ресурси. В: Младежко лидерство: наръчник за професионалисти. В. Търново: Европейски информационен център, 2015, ISBN 978-954-9469-11-0, стр. 146-167.

Структурирана в два взаимодопълващи се блока (теоретичен и практически), студията разкрива същностните характеристики на понятието „пъблик рилейшънс“ като задълбочава актуалното им значение предвид все по-наситената конкурентна среда. На теоретическо ниво анализът подчертава, че установяването и поддържането на двустепенна комуникация, разбирателство и сътрудничество на организацията с нейните потребители, е в пряка зависимост от степента на овладяното проактивно поведение на PR-практиците.

Защитава се тезата, че изследването на човешките взаимоотношения в общността е в основата на успешно осъществяваните връзки на всяка една организация с обществеността. Специален акцент се поставя върху ефективните практики за партниране с медиите като гарант за устойчиво реализиране целите на организацията. Концептуализирането на модела за „проактивния PR-практик“ е обосновано разписан и на приложно равнище. Структурираният дизайн от примерни интерактивни дейности целеполога развитието на умения за проактивно поведение, осигуряващи изграждането на ефективна PR-стратегия. Открити са характеристиките на „умната практичност“ в контекста на поддържане на връзки с различни публики (общности). Аналитично са интерпретирани различните медийни партньори и възможностите, които предоставят като канал за разпространение на послания и за привличане на потребители при организирането на публични събития.

Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове:

Г.7.1.

Дянкова, Г., Психологопедагогически аргументи за промотиране на педагогическата технология „Просоциалност в предучилищна възраст“ като образователна стратегия в детската градина. В: Библиотека „ДИОГЕН“, Психология 2019, т. 27, бр. 1. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, ISSN 2367-9549 (Online) ISSN 1314-2763 (Print) <http://journals.uni-vt.bg/diogen/bul/vol27/iss1/13>

Текстът представя психологопедагогическа аргументация за въвеждане на педагогическата технология „Просоциалност в предучилищна възраст“ като иновативна образователна стратегия. Неговото популяризиране има за цел да отговори на необходимостта от преодоляване на социалните бариери, които съпътстват детето в неговата социална адаптация в детската градина. Подчертава се и се утвърждава значимостта на прилаганите от детския учител умения за словесна действеност. Предложената педагогическа технология предоставя възможност за идентифициране на постигнатото ниво на просоциално развитие на участниците в педагогическото взаимодействие чрез създаване на условия за допълване, разширяване и надграждане на методологическите инструменти, използвани от детския учител в разглежданата образователна стратегия.

Г.7.2.

Дянкова, Г., Етюдни импровизации за развитие на психоконтактност и психореактивност в предучилищна възраст. В: „Актуални политики и практики в образованието“, Педагогически колеж – Плевен, 2019, ISBN 978-619-91255-9-1, с. 35-42. <http://www.uni-vt.bg/res/9232/-full.pdf>

Наред с традиционните педагогически технологии, етюдните импровизации предоставят допълнителни възможности за едновременна реализация на целите на педагогическо взаимодействие и се утвърждава въздействието им върху състоянието и развитието на говорната култура у подрастващите. Представени са методически акценти в подготовката и организацията на етюдните импровизации в детската градина: като интерактивен метод, като средство както с конкретизиращ, така и с комплексен характер за осигуряване на активна позиция на децата, като възможна „репетиция“ на разнообразни поведенчески модели и за стимулиране на индивидуалната психоконтактност и психореактивност на детето при емоционален комфорт и себеувереност в условията на публична изява.

Г.7.3. **Дянкoвa, Г., Ресурси на образователния театър за мотивация към просоциално поведение у 6-7-годишните деца.** В: Сб. "Съвременни тенденции в предучилищното възпитание". Сандански: БОН, 2019. ISSN 2367-5284, стр. 75-80.

Периодите на дълбоки социални дислокации се характеризират като периоди на „криза на човешките ресурси“. В такива периоди най-осезаема е нуждата от нов курс и визия за образованието. В научната разработка се анализират напреженията, произтичащи от тенденциите в условията на модернизацията, от разпада на традиционния ред, от отслабването на връзките между субектите. Обсъждат се възлови и практически проблеми, които повлияват съдбоносно работата на учителя върху формиране на мотивацията за просоциалност в предучилищна възраст. На тази основа аргументирано се представят ресурсите на образователния театър като ефективна практика в детската градина.

Г.7.4. **Дянкoвa, Г., Специфика на професията на детския учител в контекста на живото слово (или за учителя като словесник).** В „Съвременното образование – условия, предизвикателства и перспективи“. Благоевград: УИ „Неофит Рилски“, ISBN 978-954-00-0200- 2, 2019.

Практиката сочи, че личността на детския учител и присъщата на професията комуникативна компетентност са сред най-важните фактори, които имат значение за успеха на педагогическото взаимодействие. В настоящата разработка отпразно се приема идеята, че като образователна институция детската градина е „реалността“, посредством която се разгръщат социализиращите влияния в детството. Като обективна социална реалност, детската градина задава и същевременно стимулира качеството на възможностите (способностите и уменията) на детето за адекватен отговор на предизвикателствата във всекидневието. Педагогическото майсторство предполага учителят да притежава способности за автентично, пълноценно и ефективно словесно общуване с децата.

Г.7.5. **Vardareva, V., I. Derijan, G. Dyankova, S. Dermendzhieva, Social and Emotional Learning (SEL) in the proactive educational environment.** В: Journal of Language Research and Teaching Practice. Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages, Almaty, Vol.5/2019.
<http://jlrtp.ablaikhan.kz/index.php/1/article/view/19/5>

В контекста на съвременната образователна парадигма са анализирани възможностите за организиране на проактивна образователна среда чрез въвеждането на форми, свързани със социално-емоционално учене. В теоретичен анализ са идентифицирани същността и спецификите на проактивната образователна среда и на емоционалната интелигентност. На тази основа е разкрита значимостта на анализираната взаимоотношеност между тях. Подчертана е ролята на учителя и детерминиращите ефекти на неговата словесна изява с оглед т. нар. „емоционални уроци“. Представени в систематизиран вид са основни интерактивни методи, които гарантират създаването на емоционални интуиции, представящи специфични събития, интелектуална ангажираност и естествено емоционално взаимодействие между участниците.

Г.7.6. **Dyankova, G., M. Mladenova, The pedagogical rhetoric – a criterion for mutually effective education.** В Thematic Collection of Papers of International Significance "Education and quality of life in the conditions of transition", ФФ Университета у Приштини – К. Митровица, 2018. ISBN 978-86-6349-084-0, с. 278-297.

Статията „Педагогическата реторика – критерий за ефективно образователно взаимодействие“ има за цел да анализира и изтъкне педагогическата реторика като фактор,

определящ създаването и развитието на взаимно ефективна образователна среда. Тази среда е необходима да подкрепя и стимулира ученето през целия живот и стремежа към саморазвитие и самоактуализация на личността. Разкрива се образователния потенциал на риторичните идеи от древността до наши дни и се обсъждат съвременните синергични аспекти между словесно-изпълнителското изкуство и педагогическата реторика. Представя се теоретичен модел на интонационното изразяване като основен конструктор на педагого-реторическата компетентност.

На тази основа се предлага концептуална рамка за разработване на методическа система, насочена към оптимизиране на педагогическата риторическа компетентност у студенти – бъдещи педагози чрез развиване на умения за интонационна експресивност.

Г.7.7. *Дерменджиева, С., Г. Дянкова, Защо предучилищното образование е пред/и/училищното (детската градина в контекста на Закона за предучилищно и училищно образование).* В: Съвременни тенденции в предучилищното възпитание. Сандански: Бон. ISSN 2367-5284, стр. 5-20.

Като се опира на доводи и доказателства за сложността на детското развитие в предучилищна възраст, настоящият доклад насочва вниманието към ролята на детския учител и предназначението на детската градина в структурата на образователната система. Обект на изследването е актуалното състояние на образователната триада „парадигма-политика-уредба” в нейното взаимоотношавено единство. Предмет на изследователския анализ се явява синхронизацията между компетентностния профил на педагогическите специалисти в детската градина и действащия (Нов) Закон за предучилищно и училищно образование. Целта е да се очертае функционалната същност на предучилищната институция като генеративно-пораждаща структура в образователната система.

Г.7.8. *Г. Дянкова, Прилагане на рефлексивния подход в педагогическия труд на учителя в детската градина за недискриминация на деца мигранти.* В: Психология труда и управления как ресурс развития общества в условия глобалных изменений. ТвГУ - Твер, Россия, 2018. ISBN 978-5-7609-1376-0, стр. 220-226.

В българската образователна система се констатира позитивна промяна в оползотворяването на идеята за субект-субектното взаимодействие в педагогическата практика. Прилагането на рефлексивния подход в педагогическия труд на учителя в детската градина като парадигмална рамка на педагогическото взаимодействие между учителя и детето утвърждава държавната политика за закрила и недискриминация на деца мигранти в предучилищна възраст.

Целта на дискусията отвежда към разбирането, че педагогическите инициативи в детската градина трябва да са подчинени на стремежа на учителя за удовлетворяване на социалните и културните потребности на децата мигранти, както и за възстановяване на вътрешния баланс у всяко дете мигрант.

Г.7.9. *Г. Дянкова, С. Дерменджиева, Проблеми на професионалната подготовка на учителя в детската градина при работа с деца мигранти.* В: Психология труда и управления как ресурс развития общества в условия глобалных изменений. ТвГУ - Твер, Россия, 2018. ISBN 978-5-7609-1376-0, стр. 327-333

Научен фокус в статията са проблемите в професионалната подготовка на детския учител, свързани с образованието на деца мигранти в предучилищна възраст. Изведени са акценти за изградената в България институционална система за провеждане на политиките по закрилата на децата мигранти. Представени са аргументи за прилагане на рефлексията като

образователен фактор за индивидуално-личностното и социално-общностното развитие на децата в предучилищна възраст, възпитавани в контекста на мултикултурализма. Изведени са основни педагогически конструкти, активизиращи себerefлексията у детето в предучилищна възраст. На тази основа се презентира рефлексивния подход. Той се предлага като иновативна образователна технология в отговор на държавните политики за закрила на децата мигранти и актуализирането на професионалните компетентности на детския учител в контекста на мултикултурното образование.

Г.7.10. *Tasevska, D., S. Dermendzieva, G. Dyankova, Model for constructive communication in the parental subsystem of emotional adaptation of upper pre-school age.* В: International Symposium of Multidisciplinary Academic Studies. Abstract Book. Baski&Gilt/Gersan-Ankara, 2018. ISBN 978-605-7501-45-5, с. 90.

Социалното развитие на “Аз”-а се характеризира като сложен и продължителен процес, предвид комплексната форма на интернализацията. Познаването на основните психологически, психофизиологически и социалнопсихологически особености в рамките на първичната социализация определя предучилищната възраст като уникална за полагане основите на формирането на личността. От друга страна, процесът на осъзнаване на “Аз”-а в социума зависи от характеристиките на комуникацията в родителската подсистема – отношенията „родители – деца“. Тя опосредства формиращото се у детето социално възприятие, провокира неговата активност и се явява основен критерий за успешна социализация. Родителите са първата социална реалност, оказваща съпротива и открита конфронтация срещу задоволяването на детските инстинктивни желания. Тяхното изживяване от страна на детето представлява своеобразна “обратна връзка” за незрелия “Аз” относно взаимодействията между него и “значимите други”. Това е начин детето да се разграничи от тях, да се усети като самостоен “Аз” – със свои желания, намерения, цели. Социализиращият ефект на родителско поведение в периода на детството предоставя възможност на детето да изгради собствената си идентичност чрез развитието на мотивационно-потребностната среда за общуване.

Настоящата статия предлага модел за конструктивна комуникация в родителската подсистема за емоционална адаптация на деца в горна предучилищна възраст. В контекста на предлагания модел социалният конфликт и социалната интеграция се разглеждат като социализиращи процедури.

Г.7.11 *Дянкoвa, Г., С. Дeрмeнджeвa, Пpоaктивнaя oбpaзoвaтeлнaя cpeдa paзвития кpeaтивнoй личнoсти (пoдгoтoвкa пeдaгoгичeских cпeциaлиcтoв в вышeих шкoлax).* В: Развитие креативности личности в современном мультикультурном пространстве. Сборник материалов Международной научно-практической конференции. Елец, Россия, ЕГУ им. И. А. Бунина, 2018. ISBN 978-5-94809-970-5, стр. 112-117.

Като образователна институция, в която се провежда обучението на педагогически специалисти, висшето училище е призвано да използва по най-добрия начин потенциала си за ускоряване на модернизацията на всички нива на образователната система. Предлаганата разработка се фокусира върху процесно-ориентиран подход за подобряване качеството на обучение на педагогическите специалисти, които придобиват професионалната квалификация „учител“. Анализират се характеристиките на динамично променящия се свят и на тази основа се открояват съответните концептуални, методологически и оперативни аспекти за развитие на умения в организирането на проактивна образователна среда в детската градина и училището.

Г.7.12.

Dyankova, G., S. Dermendzieva. *Atributive functions of speech activity the childhood teacher for stimulating the social competence in the child at pre-school age.* B: KNOWLEDGE-International journal Scientific papers Vol. 26.2., September, 2018, Institute of Knowledge Management-Skopje. ISSN 1857-923X (for e-version), ISSN 2545-4439 (for printed version), стр. 521-526.

В „Атрибутивни функции на словесната действеност на детския учител за стимулирането на социалната компетентност у детето в предучилищна възраст“ се изясняват множеството предизвикателства в образователната ситуация, които налагат необходимостта от осъвременяване на концептуални и стратегически постановки, свързани с професионалната реализация на педагога. Дискутираните потребности за социална компетентност в модерното общество обуславят необходимостта от преосмисляне мисията на предучилищното образование с акцент върху концепта „просоциалност“. В контекста на новата образователна парадигма това обуславя особена значимост, която придобиват комуникативните умения на учителя, предвид спецификата на педагогическата професия като „говорна професия“. Днес образователната институция е поставена в конкурентната среда на „е-образованието“. Пред съвременния учител е поставено очакването за овладяване на информационните и комуникационни технологии в образованието. Като образователна платформа web-средата предлага множество стимули и неограничен достъп до информация за всички, които притежават начална образователна грамотност. Осъзнаването на възможностите на виртуалната реалност, с нейния образователен потенциал от много действащи учители допринася за модернизирание на образователните технологии. Като алтернатива на традиционната организация на образователния процес, в голяма степен web-образованието е не само препоръчвано, но също предпочитано и прилагано и в съвременната предучилищна образователна институция. Но, успоредно с това, определяща е водещата потребност на детето в детската градина от разбиране, приемане и сигурност, които може да му предостави единствено „живият контакт“ с възрастния/учителя. Поради тази потребност присъствието на детския учител запазва своята необходимост и актуалност, но истински смисъл му придава умението за осигуряване на пълноценно словесно взаимодействие с детето в предучилищна възраст. Като специфични за словесното общуване в детската градина се открояват неговите функции да създава условия за психосоциална адаптация и психичен комфорт, което изисква педагогът да подкрепя включването на детето като партньор и активен участник в словесното взаимодействие. От тази позиция, дефинитивно професионалната роля на учителя в детската градина е да осъществява педагогическото взаимодействие върху основата на овладени умения за ефективна словесна действеност. В психолингвистичен аспект словесната действеност кореспондира със способността на говорещия да реализира намеренията си, като ги преобразува в сигнали на културно-приемащия код и да осигурява адекватност на интерпретирането им от страна на слушащия. Като умение на учителя, словесната действеност е призвана да динамизира конвенционалния модел на образование – от педагогическо въздействие към педагогическо взаимодействие и се разглежда като резултат от оптималното единство на професионална мотивираност и активност от една страна и от друга – като комплекс от говорно-комуникативни умения.

Г.7.13.

Dyankova, G., I. Efremovski, S. Dermendzieva, *Educational-rhetorically aspects of the use of parables for the child's active inclusion in pedagogical interaction.* B: Contemporary education – condition, challenges and perspectives, G.Delchev University – Stip, Makedonia, 2018. ISBN 978-608-244-525-0, ISBN 978-608-244-525-0, стр. 222-234.

В „Педагого-риторически аспекти на използването на притчи за активното включване на детето в педагогическо взаимодействие“ се разкрива значимостта, която днес придобиват

въпросите за проактивна образователна среда и ефективното педагогическо взаимодействие. Откроява се етапът на предучилищната възраст и ролята на детската градина като генеративно-пораждаща структура и се целеполога необходимостта от организиране на проактивна среда за детско развитие. На тази основа се анализира образователния ресурс на притчата като специфичен литературен жанр и като ефективна образователна технология за активно включване на детето в педагогическото взаимодействие. Работата с притчи допринася не само за развиване и усъвършенстване на словесно-изпълнителските и педагого-реторическите умения на учителите, стимулира и обогатява творческия им потенциал, но заедно с това повишава и педагогическите им компетентности посредством специфичния дидактически ресурс, който притчите притежават.

Г.7.14.

Тасевска, Д., С. Дерменджиева, Г. Дянкова, Миграционни процеси и рефлексивен подход за социална интеграция и недискриминация на деца мигранти в България. В: Jugoistocna Evropa i postmoderni izazovi, editor. Sl. Neskovic, Edicija Bezbednost u postmodernom ambijentukn.. XXIII i XXIV, Beograd, CESNA-B, 2018, ISBN 978-86-85985-35-5, стр. 7-15.

В статията се разглежда необходимостта от прилагането на специален образователен подход към децата мигранти. Подчертава се, че като форма на съвременните миграционни процеси, бежанското придвижване на големи групи от хора е кризисна ситуация с особен риск за децата мигранти. Изяснява се диалектиката между същността на миграционните процеси в контекста на социалната интеграция и недискриминация на деца мигранти, спецификата на интеграционните процеси с оглед съхранение на мултикултурното разнообразие и рефлексията като градивен конструктор за личностна идентичност в условията на мултикултурализъм и глобализъм. Съдържателно вниманието е насочено към рефлексивния подход, който гарантира формирането на умения за разбиране за себе си и разбиране на другия и подкрепя социалната адаптация. Открити са образователните ефекти от прилагането на рефлексивния подход като инструмент за социална интеграция и недискриминация на деца мигранти.

Г.7.15.

Dermendzhieva, S., G. Dyankova, Proactive environment in the university pedagogic education (Theoretical Quality Framework for Higher Education Services). В: KNOWLEDGE-International journal Scientific papers, Vol. 23.1., Institute of Knowledge Management, Skopje 2018, ISSN1857-923X (fore- version), pp 39-44.

В научния доклад „*Проактивна среда в университетското педагогическо образование (Теоретична рамка за качество на услугите във висшето училище)*“ се обсъждат възможностите за повишаване качеството на образование във висшето училище в конкретиката на подготовката на педагогически специалисти. Открити са актуалните потребности от модернизирани на съвременното образование. Като новаторска стратегия за педагогическа ефективност в академичната подготовка на педагогически специалисти е идентифицирана проактивната образователна среда. Като водеща е очертана идеята, че прилагането на проактивна образователна среда във висшето педагогическо образование гарантира ефективна професионална квалификация на бъдещите учители, обединяваща в единство следните три аспекта: концептуален, личностен и дейностен. Предложена е Теоретична рамка за качество на услугите във висшето училище, която обединява иновативни решения по отношение на организацията и провеждането на учебен процес, реформиращ формата на педагогическото общуване: (от монологична към диалогична); избора на образователна технология (от въздействие към интеракция); ролята на личностния фактор (от унифициране към плурализъм, в който да се проявява педагогическата автономия).

Г.7.16.

С. Дерменджиева, Г. Дянкова, В. Вардарева, *Аз съм гражданин на...? (теоретико-приложни аспекти на подхода „Образование за европейско гражданство“ в детската градина)*. В: KNOWLEDGE-International journal Scientific papers, Vol. 22. 3., Institute of Knowledge Management, Skopje, 2018, ISSN 1857-923X (fore-version), стр. 683-688.

Изграждането на единна икономическа и правна система е в основата на функционирането на Евросъюза като международна организация. Тази единна система стабилизира статута на отделните страни и гарантира тяхната сигурност на ниво „членство“. Ясно е, обаче, че за хората, съставляващи това „членство“, принадлежността към Европа следва да бъде породена по естествен път, да бъде почувствана, в смисъла на доброволен и осъзнат акт. Ето защо, ключов акцент в политиката на Обединена Европа е формирането на европейска идентичност. Като наднационална идентификация, тази личностна конструкция е подчинена на въпросите: Какво е за мен Европа? Чувствам ли се част от Евросъюза? Какви са потребностите на европейската общност? Кои са общите цели и интереси? Какви са правата и отговорностите на европейския гражданин?

Проблемът за формирането на европейска идентичност е предмет на обсъждане в публикациите на множество съвременни автори. В теоретичните си постановки те споделят различни схващания относно нейната същност и механизмите, които я детерминират. Дефинирането на европейската идентичност е свободен избор и подлежи на редица интерпретации в различните страни-членки. Нейното формиране е следствие от спонтанното възникване на обществени процеси и специфични проекти, в основата на които лежат практиките на социализация и моделите на убеждаване. От друга страна, успешното вписване на подрастващите в социума неминуемо включва и самоопределянето им като част от европейското гражданство. В основата на личностната идентичност е чувството за принадлежност към дадена общност, което се поражда в резултат от взаимодействието на индивида с „Аз“-обектната среда. Отправно се приема идеята, че „Аз“-обектната среда е „реалността“, посредством която се разгръщат социализиращите влияния в детството. Тя характеризира качествено възможностите на детето за справяне с предизвикателствата на всекидневието. Тъкмо в този контекст се очертава поле за прилагане на подхода «Образование за европейско гражданство», който би повлиял ефективно конструирането на европейската идентичност на децата от предучилищна възраст. Образованието по правата на детето позволява да се засилят демократичните основи на съвременното европейско гражданско общество, да се създаде атмосфера на съпричастност в живота на общностите на всички нива и всички деца да бъдат запознати с ценностите на европейската общност.

Г.7.17.

Tasevska, D., S. Dermendzhieva, G. Dyankova, *Ethnic identity and educational impacts for anti-discrimination in school-age years*. В: "The teacher of the future", International journal Knowledge Scientific papers. Vol.16.4., Skopje, 2017, ISSN 1857-923X (fore-version), pp. 1401-1406.

В настоящата статия се представят методологическите аспекти на технологичния подход „образование за антидискриминация“. Образователният подход за антидискриминация противостои на разбирането за обучението като „единство на преподаване и учене“. Това разбиране извежда на преден план статичния момент на отношението преподаване – учене. В противовес на тази теза обучението се разглежда като цялостно явление, за което динамичният, дейностният, преживелищният, активно-преобразуващият момент са съществени характеристики. Предлага се интегративна образователна активност, базирана както върху гносеологическия, така и върху функционално-технологическия статус на ученето като социално явление. Социалнопсихологическият смисъл на предвиждането от етноцентризъм към етнорелативизъм е реализиране на идеята, че днес хората, макар и различни, са равни.

Приемането и толерирането на културното многообразие, проектирано в технологичния подход „образование за антидискриминация” е предпоставка за утвърждаване на перспективата “общност на различните култури”.

Г.7.19.

Дерменджиева, С., Г. Дянкова, Педагогическая рефлексия и модернистические измерения взаимодействия с родителями (специфика работы с неполными семьями). В: Вестник по педагогике и психологии Южной Сибири // Москва-Черногорск, 2016 - №1, ISSN2303-9744, РИНЦ, стр. 13-28.

В настоящата статия се анализира готовността на българската образователна система да реагира адекватно на трансформациите в семейната институция. Детерминира се необходимостта от професионална рефлексия на педагогическите кадри и съответни специфични компетентности (за приобщаване, подкрепа и превенция), благоприятстващи взаимодействието с деца и родители от непълни семейства. Предлага се технологичен модел, обединяващ съответни регулативни процедури, педагогическа рефлексия и адекватност на педагогическото взаимодействие с непълни семейства.

Г.7.20.

Тасевска, Д., Г. Дянкова, С. Дерменджиева, Модел за образователна политика за стимулиране на мултиинтеграционния процес чрез утвърждаване на поликултурна идентичност. В: International journal Knowledge "The teacher of the future", Vol. 13.1, Skopje, 2016, ISSN: 1857-923X, стр. 59-63.

Настоящият текст насочва вниманието към значението на училищната възраст за успешността на социалната адаптация към интегралното общество и за формирането на поликултурната идентичност. Открити са водещи тенденции за социокултурното развитие на личността в училищната възраст: от една страна – добиване на личностна уникалност (индивидуалност); от друга страна – формиране на социабилност, т. е. изграждане на поведенчески стереотип, който подпомага мултиинтеграционните процеси и утвърждава поликултурната идентичност. Това обуславя необходимостта от целенасочени възпитателни взаимодействия на учителите към учениците и концентрирана педагогическа работа за прилагане на образователна политика, която стимулира мултиинтеграционния процес, в контекста на интегралното общество и е в подкрепа на поликултурната идентичност при реализиране на социалното взаимодействие.

Разгледани и коментирани са ползите от промотиране на модела за образователна политика в подкрепа на мултиинтеграционния процес и поликултурната идентичност. В тази връзка се подчертава, че преодоляването на затрудненията и негативните преживявания от сблъсъка с етническите различия през етапа на училищната възраст изисква психологопедагогическа работа с учениците, която е базирана върху приемане на цялостната личност; насочена към себеоткриване на вътрешните ресурси и насърчаване на използването им в ежедневието. Аргументира се тезата, че прилагането на подобни възпитателни взаимодействия е отвъд традиционните професионални умения на педагога и предполага развитие на специфични метапедагогически компетенции у съвременния учител.

Г.7.21.

Семікін, М., Г. Дянкова, Культурне зростання особистості педагога в контекстах етнопедагогічного знання). В: Людiна в умовах мiнливостi соціокультурного простору: духовно-практичний вимiр. МДПУ ім. Б. Хмельницького, Мелітополь, Україна, 2016, ISBN978-617-7346-44-8, стр. 187-191.

Докладът „Културно израстване на личността на учителя в контекста на

етнопедагогическото знание“ фокусира вниманието върху необходимостта от преход към нови стратегии и методологии в образованието, към разрастване на педагогическото пространство към културно-образователното. Като се анализират социалните промени и съвременната педагогическа практика, се утвърждава идеята, че социокултурното пространство развива поле на културно многообразие. Обосновани са насоките и компонентите на етнометодологическия подход в образованието и се откроява ефективността на модела на дискурсната етика. Акцентира се върху комуникативната и рефлексивната компетентност на учителя, която е предпоставка за формиране на кроскултурна личност в условията на културни взаимодействия.

Г.7.22.

Дянкова, Г., *Театрализираните дейности в детската градина – типология и индикативност за формиране на говорна култура*. В: Детската градина и началното училище – два свята на детството. ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Московски педагогически държавен университет, УИ „Неофит Рилски“ – Благоевград, 2016, ISBN 978-954-00-0086-2, УДК 373.2/.3(062.2), стр. 278-290

Върху основата на обобщен анализ на действащите програми за предучилищно възпитание са изведени акценти в структуриране организацията на познавателното взаимодействие. В този контекст е обоснована полифункционалната роля на театрализираните дейности и предоставяните от тях допълнителни възможности за реализация на целите и съответна организация на педагогическо взаимодействие. Детайлно са представени спецификите на театрализираните дейности, които благоприятстват прилагането им като методическо средство в образователно направление „Български език и литература“, свързано с дейностите, заложи в обособените към направлението ядра. Разгърната е типология на театрализираните дейности, която позволява алгоритмизиране на педагогическото взаимодействие с акцент върху развитието на говорна култура като първоначална основа в практическото овладяване на българския език от 6-7-годишни деца. Предлаганата технология заимства методически модели, утвърдени в театралната педагогика. Прилагането им не е самоцелно – отразяващо единствено занимателната специфика на театралните средства, а се провежда в организирана последователност и целесъобразна насоченост в съответствие с педагогическите принципи на работа в детската градина. Нейното своеобразие е свързано с опита за оптимално съчетаване на образователните цели, залегнали в направление „Български език и литература“ и театрализираните дейности като специфична форма за организация на педагогическото взаимодействие и индикативно средство за формиране на говорна култура у децата.

Г.7.23.

Дянкова, Г., *Лингво-политика и лингво-екология – пресечни точки и предизвикателства в контекста на европейската идентичност*. В: Европейската идея – между евроскептицизма и надеждата. Благоевград: УИ "Неофит Рилски", 2016, ISBN 978-954-00-0066-4, стр. 85-98.

В контекста на приоритетната за конкретната разработка научно-теоретична гледна точка, значимост придобива обосноваването на твърдението за диалектично единство в съществуването и развитието на културата и езика. В този смисъл противоречията, които съпътстват словесната изява в епохата на транскултурализма се очертават предимно като следствия на езикова надпревара и конкуренция, които и в световен, и в национален аспект резултират в сериозни лингвистични проблеми. Те намират израз в предизвикателствата на макар и условно дефинираните, но безусловно актуалните днес лингво-политика и лингво-екология. За дискусивно водеща е определена причинно-следствената зависимост между езиковите структури и заобикалящия свят – нормите на мислене, общуване и поведение, в която лингво-политиката и лингво-екологията откриват своя общ концептуален приоритет. Разкрити са основни лингвистични конфликти, които произтичат от стремежа към

легитимация или дискриминация на различните езикови идентичности. Анализирани са проблемите в микроклимата и макроклимата на говорната изява в българското общество и е подчертана лабилната основа на говорна култура сред подрастващите. Като съответни фактори са разглеждани: тревожната неграмотност и липса на внимание, взыскателност и отговорност към правилната употреба на родния език; изобилието на чуждоезикова лексика и изказан стил в речевата емисия. Утвърждава се разбирането, че изградената родноезикова култура и идентичност носят в себе си онази база от уникални характеристики, която осигурява културни мостове, а не пропасти.

Г.7.24.

Дянкова, Г., Словесна діяльність – професійна компетентність у діалогічній педагогіці. В: "Людино вимірність гармонізації культурно-освітнього простору майбутніх педагогів: наукові досягнення і перспективи", МДПУім. Б. Хмельницького, Мелітополь, Україна, 2015, ISBN 978-617-7055-95-1, стр. 140-146.

В доклада са очертани възможности за усъвършенстване уменията на учителя за словесна действеност като специфична професионално-педагогическа компетентност. Проблематизирани са въпросите за образователния ресурс на диалога с цел утвърждаването на диалогичната педагогика, призвана да динамизира конвенционалния модел на образование. Проучването е съсредоточено върху теориите за символния интеракционизъм (Дж. Х. Мийд) и за комуникативното действие (Ю. Хабермас). Синтезирани за принципите на диалогичната педагогика, мненията на Мийд и Хабермас валидизират словесното общуване като открита система на взаимодействие, в която условията и функциите между партньорите притежават динамичен характер. На тази основа умението за словесна действеност се идентифицира като атрибутивна характеристика на съвременния учител и се номинира с ранг на професионална компетентност, детерминираща ефективността на образователното взаимодействие съгласно принципите на диалогичната педагогика. Детайлно са описани етапите на словесното общуване, гарантиращи ефективна комуникация в педагогическата интеракция и необходимите умения за пълноценно оползотворяване на всеки етап от страна на учителя. Акцентът е върху водещия в диалогичната педагогика принцип на „друго-доминантност“ и педагогическите компетенции за словесна действеност като предпоставка за изграждане на пълноценна връзка и на успех в съвместната дейност.

Г.7.25.

Дянкова, Г., За диспозицията „Да бъдеш“ и жизнеутвърждаващите измерения на празника като социален феномен. <http://journals.uni-bg/diogen/bul/vol23/iss1/11> В: Библиотека „ДИОГЕН“, Психология 2015, т. 23, бр. 1. Велико Търново: УИ„Св. св. Кирил и Методий“, 2015, ISBN 978-619-208-063-1, ISSN: 1314-2763, стр. 139-149.

Проучването разглежда естеството и значението на празника в контекста на „ролевата теория“ за личността. Акцентирани са специфични особености на празника са потенциални аргументи за значението на празника при формирането на диспозицията „Да бъдеш“ като основна част от социалната общност. Празникът се разглежда като социално предимство за поликултурното общество и се утвърждава идеята за неговия потенциал за себеактуализацията на личността. Анализирани са просоциалните проекции на празника в контекста на диспозицията „да бъдеш“. Върху основата на т. нар. „ролева теория“ за личността и „концепцията за социална драматургия“ е представен анализ, който е насочен към идентифициране същността и значението на празника посредством методологическата теория на театъра.

Г.7.26. *Dyankova, G., Pedagogical-rhetoric effectiveness and verbal activity*. В: Harmonization of the higher school cultural and educational space: social and pedagogical aspects, Мелітополь, Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2014, ISBN 978-617-7055-46-3, УДК 372.881.1, стр. 103-106

В статията се проблематизира въпроса за словесната действеност в педагогически аспект. Разглеждат се съвременните изисквания, свързани с качество на професионалната реализация на учителя. Вниманието е насочено към комуникативната компетентност на учителя, предполагаща добро познаване формите на общуване и отчитане на комуникационните потребности на учениците. Поставен е акцент върху педагогическите предимства, които придобива учителят в следствие на овладени и целесъобразно прилагани умения за словесна действеност.

Г.7.27. *Дянкoвa, Г., Рaбoтaтa с притчи в дeтскaтa грaдинa – рeфлeксивнa тeхнoлoгия в кoнтeкстa нa прeдучилищнoтo oбрaзoвaниe зa eврoпeйскo грaждaнствo*. В: Мистецька освіта: традиції і новачії. МДПУ ім. Б. Хмельницького, Мелітополь, Україна, 2014, ISBN 978-617-7055-68-5, стр. 211-220.

Идентифицирана е необходимостта педагогическото взаимодействие в детската градина да обогатява детското развитие в контекста на европейското гражданство посредством приемане и уважаване личността на другия, комуникация през разбирателство, подкрепа и сътрудничество, взаимодействие, основаващо се на договаряне и кооперация. Пояснено е значението на педагогическата рефлексия в контекста на европейските образователни политики и практики. На тази основа се разглеждат възможностите за обновяване на професионалната подготовка и квалификацията на учителите посредством модерните образователни технологии, свързани с „учене чрез преживяване“. Акцентира се върху използването на притчите като стимулиращо средство за развитие на рефлексивните умения. За работата върху словесно-изпълнителски интерпретации на притчи в детската градина са открити основни предимства, които благоприятстват процеса на изграждане на европейска идентичност:

Г.7.28. *Дянкoвa, Г., Слoвeснaя дeятeлнoст и «Мaгичeскиe ясли» в ритoричeскoй пoдгoтoвкe студeнтoв в прoфeсиoнaлнoгo нaпрaвлeниe "Пeдaгoгикa"*, <http://bulletinpp.esrae.ru/>. В: Вестник по педагогике и психологии Южной Сибири №4, Благоевград–Черногорск, 2014. ISBN 978-5-499-01768-5, РИИЦ, стр. 75-82.

Настоящата статия е насочена към възможности за технологично обогатяване на педагогическата реторика върху принципите на словесно-изпълнителското изкуство с оглед повишаване качеството и ефективността на образователното взаимодействие. Отправно се приема идеята, че спецификата на педагогическата професия изисква съответна специализирана подготовка, насочена към усъвършенстване на говорно-техническите и реторически умения на учителя. Тяхното омаловажаване или пренебрегването им възпрепятства учителя да изпълни отредената му роля на еталон в говорното възпитание на подрастващите. Подчертано внимание се отнежда на факторите, обуславящи ефективността на говорния апарат и усъвършенстване на уменията по техника на говора и правоговор. Описани са специфичните за словесно-изпълнителското изкуство психомеханизми (“действена задача”, “магическо ако”), с които се провокира и реализира действената и творческата активност на изпълнителя на литературна творба. Аргументира се тяхната целесъобразност за реторическата подготовка на студентите в професионално направление „Педагогика“.

Г.7.29. Младенова, М., Г. Дянкова, *Методические аспекты овладения разговорной интонацией студентами* – В: Вестник по педагогике и психологии Южной Сибири №4 Благоевград–Черногорск, 2014. ISBN 978-5-499-01768-5, РИНЦ, стр. 50-55.

Статията представя изследване, фокусирано върху процеса на овладяване на говорната интонация като изразно средство в рамките на обучението по Сценично слово на студенти – бъдещи актьори. Майсторското овладяване на изразните възможности на интонацията оказва съществено влияние върху ефективността на сценическото общуване на актьора с публиката. В рамките на изследването са открити специфични методически проблеми в процеса на развитие на интонационни умения. Набелязани са методически средства за преодоляване на проблемите и са изведени критерии и показатели за измерване на уменията на обучаваните за ефективно боравене с говорната интонация.

Г.7.30. Чангалова, В., Г. Дянкова, *Рефлексия – педагогическая проекция в начальном образовании*, <http://bulletinpp.esrae.ru/>. В: Вестник по педагогике и психологии Южной Сибири №4, Благоевград–Черногорск, 2014. ISBN 978-5-499-01768-5, РИНЦ, стр. 68-75.

Разглеждането на рефлексията в изследването е повлияно от твърдението, че за детето в начален етап на основното образование анализът на собствената личност може да протече твърде болезнено, независимо от адекватността на неговата самооценка. Причина за това е склонността на подрастващите към прекалена самокритичност и преувеличение на собствените недостатъци. По своето съдържание рефлексията е процес, при който човек опознава своите вътрешни психически състояния като по този начин подпомага самоанализа на собствените мисли и преживявания. Статията проследява динамиката в познанието за рефлексията както в общ, така и в тясно педагогически контекст. Особено внимание се отделя на рефлексивния модел на Кортхаген. Откроява се специфичната за начална училищна възраст значима връзка между уменията за общуване и рефлексивните умения и обосновава необходимостта от работа върху формиране на диалогова рефлексия у учениците.

Г.7.31. Dyankova, G., *Modern Aspects Pedagogical Rhetoric in Light of Verbal-Performance Art*. В: "Education, science, innovations" ESI' 2014, European Polytechnical University, 2014, ISSN:1314-5711, стр. 193-197.

Идентифицирана е детерминиращата роля на комуникативната компетентност в йерархията на компетентностите. Пояснена е педагогическата валидност на античните реторически учения в наследството на Сократ, Платон, Ксенофон, Аристотел (Древна Гърция) и Луций Аней Сенека и Марк Фабий Квинтилиан (Древен Рим) и потребността модерните им проекции да бъдат съответно систематизирани в съвременна концепция. Исторически е проследено развитието на словесно-изпълнителското изкуство от първите (през Възраждането) български ръководства по словесност (Т. Шишков, Д. Войников) до съвременните методически трудове (П. Пенчев). На тази основа са подчертани общите цели между педагогическата реторика и словесно-изпълнителското изкуство. За повишаване ефективността на педагого-реторическия тренинг са предложени специфични словесно-изпълнителски дейности. Акцентът е върху подпомагането на бъдещия учител в приемането на допълнителната роля на оратор и предоставянето на целесъобразни методи, форми и средства, които благоприятстват нейното успешно интернализиране.

Г.7.32. Dyankova, G., *Umenie vychovavat' a divadelne umenie v diele Jana Amosa Komenskeho. Jan Amos Komenskeky a suscasna predskolska a elementarna edukacia*. Zbornik prispevkov z Medzinarodnej vedeckej konferencie

organizovanej pri prilezitosti 420. Vyrociana rodenia J. A. Komenskeho a 15. Virociavzniku Presovskej univerzity v Presove. Vidavatelstvo "Presovskej univerzity". Presov, 2013. ISBN978-80-555-1023-1, pp. 99-103.

Докладът „Изкуството да възпитаваме и театралното изкуство в творчеството на Ян Амос Коменски“ фокусира вниманието върху отношенията „педагогическо взаимодействие – театрално изкуство“. Откроява се дидактическият потенциал на театралното изкуство, утвърден като гарантирано ефективен в педагогическото наследство на Я. А. Коменски. Заложените от него идеи градят приемственост не само между две качествено различни епохи, но актуализират и идентифицират аналога между театралното и съвременното педагогическо изкуство.

Г.7.33. *Дянкова, Г., Театрална лаборатория за управление на етнокултурното разнообразие в училище.* В: Дни на науката‘ 2012 (Посвещава се на 250-годишнината на Паисиевата история), СУБ-клон Велико Търново, Изд. „Фабер“, 2013. ISSN: 1314-2283, УДК 37.035., стр. 147-160.

В контекста на съвременната образователна парадигма, водещ е принципът за социалната интеграция, за интеркултурната чувствителност и мултикултурното разбиране. Като експериментална база на социокултурния контекст, образователният театър активизира процесите на стремеж у ученика към познаване и приемане на разнообразието от идентичности. Същевременно подпомага адаптацията му към разнообразния етнокултурен контекст посредством уникалната си функция да мотивира актьори и публика в едновременно утвърждаване на собственото културно “Аз”. В резултат на тази своеобразна репетиция на специфични житейски ситуации се предпоставят възможности за индивидуалната симетрична проекция на Аз-а до Аз-вете на различните други, както и за пряко, живо сътрудничество в релация.

Г.7.34. *Дянкова, Г., М. Младенова, Обучение сценической речи в мультикультурной образовательной среде как метод формирования интеркультурной коммуникативной компетенции.* В: Этнопсихологические исследования в медицине, социологии и сфере образования. ФГБОУВПО ХГУ им. Н. Ф. Катанова», Абакан, Россия, 2013. **РИНЦ**, ISBN 978-5-7810-1153-7, УДК159.992:[61+36+37] 063, стр.106-109.

Статията представя резултати от проучване, проведено със студенти. Целта е установяване на връзки между специфичните учебни задачи в обучението по сценична реч и формирането на високо ниво на межкултурна комуникативна компетентност сред студентите. Анализът е конкретизиран върху динамиката в уменията за декодиране комуникативното поведение на партньор (словесна изразност, невербална модалност) и ефективност в кодиране на комуникационни сигнали към партньор в съответствие с преследваната цел. Отделено е внимание на специфични театрални средства, които допринасят за поддържане на положителна идентичност сред студенти от различен етнос, което намалява чувствителността към прояви на дискриминационни нагласи и риска от етнически конфликти.

Г.7.35. *Дянкова, Г., В. Чангалова, Преодоление социальной дистанции в начальной школе.* В: Этнопсихологические исследования в медицине, социологии и сфере образования. ФГБОУВПО «Хакасский государственный университетим. Н.Ф. Катанова», Абакан, Россия, 2013. **РИНЦ**, ISBN978-5-7810-1153-7, УДК159.992:[61+36+37] 063, стр.109-114.

Статията представя основни моменти от организацията и провеждането на изследване с ученици, обучавани в мултиетническа образователна среда. Изследването има за цел да

анализира възможностите за преодоляване на социална дистанция между ученици с различен етнически произход. Като алтернативни средства в тази насока са обосновани словесно-изпълнителски интерпретации на басни. Теоретико-емпиричният анализ е фокусиран върху самооценката на учениците, развитието на техните рефлексивни и комуникативни умения. Представен е технологичен модел, основан на словесно-изпълнителски интерпретации на басни, чието прилагане подпомага преодоляването на социална дистанция сред учениците в мултиетническа образователна среда.

Г.7.36. *Дянкoвa, Г., Театралното изкуство в творчеството на Ян Амос Коменски и изкуството да възпитаваме.* В: Детската градина и началното училище в търсене на динамично равновесие. УИ „Неофит Рилски“ – Благоевград. ISBN 978-954-680-906-3, УДК372.3 372.4, стр. 132-143.

За Коменски човекът е „микрокосмос“ и в търсенето на универсален ключ към вечно сложното изкуство за възпитанието на човека, славянският педагог предлага „училище, което би могло да служи като театър на Вселената – получавайки достъп в него, юношата би могъл леко със своето зрение да проникне в целия разкош на света и да го разгледа, както би се разхождал сред божиите и човешките дела“. Настоящата разработка фокусира вниманието върху отношенията „педагогическо взаимодействие – театрално изкуство“. В нея се откроява дидактическият потенциал на театралното изкуство, утвърден като гарантирано ефективен в педагогическото наследство на Я. А. Коменски. Заложените от него идеи градят приемственост не само между две качествено различни епохи, но актуализират и идентифицират аналога между театралното и съвременното педагогическо изкуство.

Г.7.37. *Дянкoвa, Г., Педагогическа ефективност на словесно-изпълнителските дейности като интерактивна билингвална технология в детската градина.* В: Иновации и интерактивни технологии в образованието. София, Изд. РБ „Стилиян Чилингиров“ – Шумен, 2012. ISBN978-954-2936-04-6, стр. 155-159.

Научната разработка фокусира вниманието върху прилагане на иновативни технологии, благоприятстващи педагогическото взаимодействие с деца билингви в предучилищна възраст. Като анализира интенционалния характер на словесното общуване, авторът откроява ролята на сугестивната функция на речта като социален феномен. Обосновано се обсъжда сугестивния потенциал на словото и при обособяването на реторическото, театралното и словесно-изпълнителското изкуство. В хода на анализ се идентифицират сходствата между детската игра и словесно-изпълнителските дейности като основни средства за развиване на комуникативните умения на децата, предвид използването на живата устна реч. На тази база се разкрива и уточнява същността на словесно-изпълнителските дейности като ресурс за работа с деца билингви, които изпитват комуникативни затруднения поради етническата си принадлежност.

Г.7.38. *Дянкoвa, Г., Ефект на загатване и ефект на отношение в ученическите интерпретации на басни.* <http://journals.uni-vt.bg/diogen/bul/vol20/iss1/9> В: Библиотека „ДИОГЕН“, Психология 2012, т. 20, бр. 1. УИ „Св. св. Кирил и Методий“ – ВеликоТърново, 2012. ISBN 978-954-524-893-1. ISSN: 1314-2763; 2367-9549 (online), УДК 159.9(08), стр. 159-167.

Изследването фокусира вниманието върху използването на словесно-изпълнителски интерпретации като средство, успешно интегриращо дидактико-педагогическите цели и социално-психологическите задачи, които е призвано да решава модерното интенционално образование. В контекста на съвременното обучение водещо място се отрежда на

педагогическото умение да се уважава и стимулира свободния избор на всеки ученик като уникален код при интерпретиране на знанието. Такава среда на педагогическо взаимодействие осигурява работата със словесно-изпълнителски интерпретации на басни в началния етап на основното образование. Специфичните за нея словесно-изпълнителски ефекти – ефект на отношение и ефект на загатване, са не само проводник на интерпретаторски умения за художествено пресъздаване на басня. Те са своеобразната „обратна връзка” на ученика, която благоприятства разгръщане на рефлексивните му умения и предпоставя развитие на аз-ефективността му.

Статията се опира на теоретични постановки, изясняващи механизма на рефлексията. Изведени са специфичните характеристики на баснята, благоприятстващи развитие на способностите на ученика както в творчески, така и в познавателен и емоционално-личностен аспект. Предлага се образователен модел, който оползотворява словесно-изпълнителските ефекти (ефект на отношение и ефект на загатване) и осигурява повече условия за свобода и избор на подрастващите, разширява взаимодействието с тях.

Г.7.39.

Дянкова, Г., *Операционализация на образователния театър в началния етап на основното образование*. В: Годишник на ШУ „Еп. К. Преславски“, т. XVII. Научни трудове от конференция „Образователни технологии“ 29-30.09.2012. (300 години от рождението на Ж. Ж. Русо). УИ „Еп. Константин Преславски”, Шумен, 2012. ISSN 1314-6769, стр. 79-89.

Статията поставя на сериозно обсъждане въпроси, засягащи личностното развитие на подрастващите в процеса на социална интеграция. Проследявайки трансформациите в съвременното общество, авторът проблематизира призиванието на училищната институция да осигурява условия за пълноценно изграждане на детската личност. Презентира се ценността на „досега с изкуството“ и на тази основа се разкриват ресурсите на образователния театър като съвременна образователна стратегия. Идентифицирани са специфични (допълнителни, в сравнение с традиционния) функции на образователния театър. Детайлно е представена операционализацията на образователния театър в структурен аспект и в организационен аспект (в три основни блока: специализиран, практически, изпълнителски). Подчертана е целесъобразността на очакванията към участниците в съответните дейности, за които определящи са индивидуалните възможности на учениците, както и словесно-пластическата органика при провеждане на действие и взаимодействие с партньорите. Открити са предимствата в прилагането на образователен театър: стимулиращи личностния потенциал на подрастващите и гарантиращи богат словесен и поведенчески репертоар, който благоприятства адекватната им социална адаптация и културна интеграция.

Г.7.40.

Дянкова, Г., *Театрализираните дейности като дидактически проекции на театралното изкуство за репетиране на поведенчески модели*. <http://journals.uni-vt.bg/diogen/bul/vol19/iss1/10>. В: Библиотека „ДИОГЕН“, Психология 2011 (състав. Кр.Петрова) Серия: УИ „Св. св. Кирил и Методий“ – ВеликоТърново, 2012, т. 19, бр.1. ISBN 978-954-524-836-8, ISSN: 1314-2763; 2367-9549 (online) УДК 159.9(08), стр. 175-180.

Настоящата статия фокусира вниманието върху актуални проблеми, съпътстващи развитието на учениците, като на преден план е изведен дефицитът на уменията за функциониране в социалната среда. Обосновавайки аналогията между театрална и социална роля като мотивирана от спецификата на театралното изкуство, аргументирано се разгръща тезата за приложение на театрализираните дейности в училище. Предимствено са открити видовете индивидуални умения и възможностите на театрализираните дейности за предоставяне на разнообразен и конкретен опит в съответните специфични типове поведение

на отделния ученик. Водещо място е отредено на ефекта от механизма на саморефлексията, който открива пред участниците сцена за себеосъзнаване и себеизразяване в условията на житейска правдоподобност. Изведени са специфичните изисквания, предопределящи ефективността на педагогическо взаимодействие с подрастващите чрез театрализираны дейности, както и методическите акценти в операционализацията им, съобразно принципите на театралната система на К. С. Станиславски.

Г.7.41.

Dyankova, G., *Umenie vychovavat' a divadelne umenie v diele Jana Amosa Komenskeho. Jan Amos Komenskeky a sucas na predskolska a elementarna edukacia.* В: Zbornik abstraktov za Medzinarodnej vedeckej konferencie, organizovanej pri prilezitosti 420. Vyrociana rodenia Jana Amosa Komenskeho a 15. Virociavzniku Presovskej univerzity v Presove. Vidavatelstvo "Presovskej univerzity". Presov, 2012. ISBN 978-80-555-0528-2, стр. 49-50.

Статията проследява основни педагогически принципи в трудовете на Коменски, които осъществяват специфична връзка с театралното изкуство. В търсенето на универсален ключ към вечно сложното изкуство за възпитанието на човека, славянският педагог препоръчва „училище, което би могло да служи като театър на Вселената – получавайки достъп в него, юношата би могъл леко със своето зрение да проникне в целия разкош на света и да го разгледа, както би се разхождал сред божиите и човешките дела”. Настоящата разработка фокусира вниманието върху отношенията „педагогическо взаимодействие – театрално изкуство”. В нея се откроява дидактическият потенциал на театралното изкуство, утвърден като гарантирано ефективен в педагогическото наследство на Я. А. Коменски. Заложените от него идеи градят приемственост не само между две качествено различни епохи, но актуализират и идентифицират аналога между театралното и съвременното педагогическо изкуство.

Г.7.42.

Дянкoвa, Г., *От авторефлексивните ресурси на притчата към професионализираното самопознание на педагога.* В сб.: Детската градина – отговорност за бъдещето (Областна конференция, посветена на 130-годишнината от създаването на първата детска градина в България; съст. Б. Ангелов), 2012. ISBN 978-619-7102-07-9, стр. 182-187.

Съвременният учител е изправен пред редица предизвикателства, породени от настъпилите социално-икономически промени. Бурното развитие на информационно-комуникационните технологии утвърждава компютъра като вездесъщ източник на знанието. Тази тенденция изисква перманентно квалифициране на педагогическите кадри в контекста на учене през целия живот и поддържане на професионализираното самопознание, релевантно на актуалната образователна ситуация. Това се дължи на факта, че именно към учителите са изискванията и очакванията за информираност и компетентност, които ако не изпреварват, то поне да не изостават от нарастващите обществени потребности. За тяхното удовлетворяване, обаче, предпоставящи се оказват възможностите за по-ефективно стимулиране на собствения ресурс за саморазвитие.

Г.7.43

Дянкoвa, Г., *Педагогическото взаимодействие като споделяне и морална отговорност (или за театъра като педагогическа технология).* В: Диалог на педагогическите компетенции. УИ „Св. св. Кирил и Методий“ – Велико Търново, 2012. ISBN 978-954-524-839-9, стр. 229-242.

Процесът на обучение се дефинира като двустранно преднамерено взаимодействие, в което участващите разчитат на собствената субектна активност. Субектната активност от своя страна се разгръща пълноценно тогава, когато дейността е насочена към личностно значими

потребности и интереси. Точно тази зависимост обуславя необходимостта от прилагане на проблемно-развиващо обучение. В качеството на такъв тип обучение настоящата разработка визира образователния театър в училище. Обособяването на театрална лаборатория за психосоциално развитие на подрастващите е алтернативна педагогическа технология, която обединява усилията на учители и ученици да споделят моралната отговорност в идентифицирането на потребностите на обучаваните и да стимулират откриването на личностни ресурси за справяне със задачите на всекидневието.

Г.7.44. *Дянкова, Г., Театрализираните дейности като специфична форма за организация на педагогическото взаимодействие в детската градина.* В: „Съвременни тенденции в предучилищното възпитание”, Сандански. Бон, 2011. ISBN 978-954-395-061-4, стр. 38-42.

Водещ е стремежът към утвърждаване и популяризиране на театрализираните дейности в предучилищното образование като специфични интерактивни методи, осъществяващи в единство когнитивната и практическата насоченост на предучилищната подготовка. Обосновано е мястото на театрализираните дейности в детската градина; систематизирани са специфичните им функции, които гарантират реално функциониращи знания и етични норми, видове поведение според социалната роля на личността.

Г.7.45. *Дянкова, Г., Образователният театър как лаборатория переживаний.* В: Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. Випуск VII. Мелітополь, 2011. ISSN 2219-5203, УДК 372, стр. 72-79.

Като отражение на човешките взаимоотношения театралното изкуство предоставя възможности за моделиране на аналогични условия с оглед формирането у учениците на съвкупност от общочовешки качества, които регулират взаимодействието им със заобикалящата среда. Оттук произтича и идеята за създаване на театрална лаборатория за психосоциално развитие, чието предназначение следва принципа за въвеждане на житейската правдоподобност в училище, в която подрастващите съумяват да идентифицират нова гледна точка за даден проблем или събитие.

Г.7.46. *Дянкова, Г., От и към словесно-изпълнителското изкуство на професор Пенчо Пенчев.* В: Науката, образованието и изкуството през 21-ви век. Годишник, т. IV, СУБ-клон Благоевград, 2010. ISSN 1313-5236, УДК 792.071.1., стр. 378-383

Разработената от проф. Пенчо Пенчев концепция за словесно-изпълнителско изкуство е конкретен израз на специфичен интегритет в творческата му театрално-педагогическа дейност. Като обосновава присъщата генетико-историческа взаимоотношеност, съществуваща между педагогическото и театралното изкуство, Пенчо Пенчев реализира неразривното единство на наука и изкуство и подпомага образователната практика, обхващайки в пълнота всички компоненти на ефективното интерпретативно взаимодействие. Постига се всеобхватност на процеса, характеризиращ сложното партниране между автор (литературна основа), изпълнител (учител, пресъздаващ литературната творба) и възприемател (дете/ученик), последвано от мотивацията на детето за доброволно, осъзнато участие в творческа интерпретация.

Статията проследява теоретико-методическото наследство на проф. П. Пенчев в областта на словесно-изпълнителското изкуство. Очертани, анализирани и систематизирани са неговите приноси – в съдържателен, операционален и функционален аспект.

Г.7.47.

Дянкова, Г., Моделиране на ефективни поведенчески стратегии за мултикултурно общуване (или за разнообразяване на педагогическото взаимодействие в културноразнообразна среда). В: Технологични аспекти на интеркултурното образование, УИ „Неофит Рилски“ - Благоевград, 2009. ISBN 978-954-680-654-3, стр. 151-156.

Пълноценната реализация на театрализираните дейности като условие за постигане на Аз-ефективност при мултиетнически интеракции е свързана с опитите за нов модел на образование. Той следва да осигурява комплексно използване на традиционни и съвременни (операционни) методи, средства и адекватни на тях организационни форми на дейност.

Г.7.48.

Дянкова, Г., Словесно-изпълнителските умения като средство за емоционален синхрон в общуването между деца от малцинствени групи. В: Образователна и културна интеграция на ромските деца. Благоевград: УИ „Неофит Рилски“, 2008, ISBN 978-954-680-584-3, стр. 172-182

Като залага на интеркултурното образование, модерното училище предполага съответна трансформация на педагогическото взаимодействие, свързана с формиране на интеркултурно съзнание и с интегриране на малцинствата. В значителна степен това се определя от равнището на формираните у децата умения за действена интеркултурна чувствителност и на тази основа – постигането на емоционален синхрон в общуването с представители от малцинствени групи. С прилагането на словесно-изпълнителски дейности се удовлетворява изискването за оптимално усвояване на официалния език от страна на децата с ромски произход. Заедно с това те придобиват първоначални изпълнителски умения за въздействаща, изразителна устна реч и свобода на словесно-пластическата изява. Това им осигурява и необходимия емоционален личностен комфорт в разнообразните ситуации на словесно общуване.

Г.7.49.

Дянкова, Г., Образователен театър – межкултурно общуване и педагогическо взаимодействие. В: Полікультурність, діалог і злагода: українські реалії Мелітополь, 2008. УДК 130.2:316.723(477). ББК 87.3(4Укр) П/50, стр. 183-186.

Разгледани са специфични характеристики на педагогическото общуване в мултикултурна образователна среда. Обоснована е необходимостта от откриване на алтернативни подходи, които са насочени към разнообразяване на набора на подходящите педагогически намеси в процеса на образователната интеграция. Описани са характеристиките на т. нар. „съучастни изкуства“ като под акцент е представен образователния театър. Изведени са предимствата и е подчертана педагогическата целесъобразност на образователния театър в условията на межкултурно общуване в класната стая.

Г.7.50.

Дянкова, Г., Обучението по говорна култура във висшето училище – иновационни практики. В: Европа като културно пространство. Годишник, т. V. Благоевград, 2007. ISBN 978-954-680-514-0, стр. 218-222.

В статията обучението по говорна култура се поставя като конкретно-изследователски проблем с оглед подготовката на студентите от ферата на т. нар. “говорни професии”, чиято бъдеща професионална реализация протича в условията на постоянно говорно общуване и публична словесна изява: педагози, актьори, журналисти, психолози, прависти, публични администратори, PR-специалисти. Именно спецификата на това обединяващо обстоятелство в професионален аспект обосновава трите основни направления в представената разработка: 1) синтезиране на теоретични схващания и методически насоки с цел научното формулиране на термина „говорна култура“, съобразно съвременните педагогически изисквания в сферата на

образованието; 2) анализ на проблемите в обучението по говорна култура във висшето училище; 3) презентиране на нов методологически подход, свързан с разработването и систематизирането на упражнения, които развиват в съчетано единство словесно-практическите умения по техника на говора и правоговор.

Г.7.51.

Дянкова, Г., *Художествена деформация на правоизговора в обучението по сценично слово на студенти – бъдещи актьори*. В: Национални култури и европейска идентичност. Годишник, т. IV. Благоевград, 2006. ISBN-10: 954-680-428-2; ISBN-13: 978-954-680-428-0, стр. 194-195.

В статията се обсъждат въпроси, разкриващи спецификата на обучението по „Сценично слово” в подготовката на студенти – бъдещи актьори. Обект на изследването е процесът на сценическото общуване, а предмет на изследването е изграждането на умения за словесна действеност. Задълбочено се анализира сценичното слово с типичните му характеристики за „органичност” и „нормативност”. Изтъква се ролята на словесната действеност в качеството ѝ на критерий за органично сценическо общуване. На тази база се дискутира проблема за усъвършенстване на словесно-изпълнителските умения на студентите – бъдещи актьори. Аргументирано се защитава тезата, че включването на практически упражнения за предумишлена художествена деформация на правилния изговор в интерпретации на басни е ефективното средство за овладяване на словесната действеност от студентите – бъдещи актьори.

Г.7.52.

Дянкова, Г., *Интерпретативни аспекти на словесното общуване като социокултурен конструкт*. В Антропологизм в освіті: джерела, досягнення та перспективи - сп. ПостМетодика, №7(71), 2006. ISSN 1815-3194, стр. 223-229.

Статията е посветена на анализа на вербалната комуникация като неразделен елемент от конкретната социокултурна реалност. Авторът потвърждава схващането, че социалното взаимодействие поставя рамката за подходяща роля в общуването, но в същото време вербалната комуникация е специфична форма, отразяваща самореализацията на човека.

Г.7.53.

Дянкова, Г., *Методологически акценти за оптимизиране на обучението по говорна култура*. В: Теоретичні та практичні питання культурології. Випуск XXI, Мелітополь, 2005. УДК78.01.:008+781 (4Укр), стр. 144-147.

Статията има теоретико-практическа насоченост. Анализирани са съвременните проблеми в областта на говорната култура и необходимостта от координиране на основните социални фактори, които притежават ключова роля за нейното формиране и развитие: семейна среда, училище, средства за масова информация (радио, телевизия), висши училища. Акцентът е върху специфичните затруднения в обучението по говорна култура на студенти. Аналитично са обсъдени учебните планове в университетските специалности, както и традиционните принципи в българската методическа литература по говорна култура. На тази основа са представени акценти от апробирана технологична система за работа по говорна култура. Тя оползотворява ресурсите на словесно-изпълнителски дейности в иновативен методологически подход, свързан с разработването и систематизирането на упражнения, които развиват в съчетано единство практическите умения по техника на говора и правоговор.

Г.7.54.

Dyankova, G., *Verbal activity – sociability under the conditions of transcultural influences*. В: The educational heritage and dialogue in the european pedagogical space. Blagoevgrad, 2004. ISBN 954-680-335-9, стр. 235-239.

Езиковото самосъзнание е резултат на определена културна политика, но и обратно – степента на неговото поддържане и развитие разкрива актуалната езикова ситуация.

Настоящата статия акцентира върху нововъзникващите потребности от развитие на вербалната активност като способност на личността да заявява себе си в акта на словесното общуване в културно-разнообразна среда.

Г.7.55. *Дянкова, Г., Словесната култура като информативно и оперативно знание.* В: Изкуство. Култура. Съвременност. Европейски аспекти. Годишник, т. II, Факултет по изкуствата. УИ „Неофит Рилски“ - Благоевград, 2004. ISBN 954-680-331-6, стр. 142-149.

В настоящата статия се анализират теоретическите и практическите аспекти на словесното общуване като условие за утвърждаване на личностната идентичност. Под акцент се поставя основополагащото значение на културата на общуване като елемент и мерило за общата култура на личността. Статията утвърждава тезата, че словесното общуване опосредява социалните взаимодействия в общността. На тази база се поставя дебата за равнищата на словесната култура, в която се отразяват уменията на индивида да съобразява структурно-функционалните закономерности в словесната реализация с конкретните комуникативни цели и със ситуацията, в която протича словесното общуване.

SUMMARY OF SCIENTIFIC PUBLICATIONS (2003-2019)

of Assoc. Prof. Dr. Gergana Hristova Dyankova

- candidate for competition to occupy the academic position of "Professor", professional field 1.2. Pedagogy (Pedagogical technologies (verbal-performing arts and verbal-performing activities), declared in the State Gazette no. 52 / 02.07.2019

The summarized scientific publications of the announced competition are described in the Documents List of Publications and Reference for Meeting the Minimum National Requirements under Art. 2b, para. 2 and 3 of the Law for the development of the academic staff in the Republic of Bulgaria and fall into the following categories:

- Monographs - 2 pcs. (1 habilitation work)
- Textbooks and study aids - 4 pcs.
- Articles and reports published in scientific publications, referenced and indexed in world-renowned databases of scientific information - 3.
- Studies published in non-refereed scientific peer-reviewed journals or in peer-reviewed volumes - 2.
- Articles and reports published in non-refereed scientific peer-reviewed journals or in published collective volumes - 54, (21 in foreign language; 19 in co-authorship).

Monographs:

A.1.

Dyankova, G., *The verbal activity of the teacher and the prosocial behavior of the child.* Veliko Turnovo: European Information Center, 2019, ISBN 978-954-524-9469-15-8. (248 p.)

The monograph aims to highlight the pedagogical dimensions of communication skills, verbal communication and prosocial behavior in their integral nature. The focus of the study is to stimulate an active attitude in the child for dialogue and cooperation. The theoretical basis of the study is the subject-subject approach, established in the traditions of the Southwestern School of Preschool Pedagogy. The methodological basis of the study is the system-structural approach in which objects, phenomena and subject relationships are analyzed in their interconnectedness and interdependence. Given the worrying tendencies of dehumanization and uncommunicativeness in the contemporary social environment, the monograph directs the discourse to conceptualize pedagogical technology to stimulate prosocial behavior in preschool age. An argumentative platform for the development of the model is the theory of enriching pedagogical interaction (Dimitrov, 2012).

The innovative model proposed in the monograph utilizes the educational potential of theater and the vocal and performing arts, for which the main expression is the living word. The necessity of the children's teacher to form specialized skills for verbal-performing interpretations of literary works is substantiated.

The parable (in the modern secular version) has been proposed as the main methodological tool for the introduction of verbal-performing interpretations in kindergarten. In the genre specificity of the parable, the intentional essence of the word is most tangibly determined as a verbal act of human motivation and behavior. Its effective power in the age range under consideration requires the child teacher to upgrade his or her narrowly profiled communication and speaking skills with metapedagogical competences for verbal activity. Based on these author positions, the book offers pedagogical technology whose interactive algorithm provides the opportunity to stimulate motivation for prosocial behavior in preschool age. The content of the monograph focuses attention on the functioning of the kindergarten and the cultural expectations of the modern age (Chapter One); introduces the phenomena of pre-school development and draws correlative constructs in the relation "child's prosocial behavior and verbal activity of the teacher", focusing on verbal activity as a key imperative in the teacher's discourse ethics (Chapter 2); conceptualize and operationalize an

imperative in the discourse ethics of the teacher (Chapter Two); conceptualizes and operationalizes pedagogical technology to stimulate prosocial behavior in a pre-school child by setting an organizational design and methodological algorithm for its implementation on the basis of verbal-executive interpretations of parables (Chapter Three). A theoretical and applied model has been developed that reflects the four-component (targeted, meaningful, technological, effective) structuring of pedagogical technology to stimulate prosocial behavior in preschool age. Approved pedagogical technology confirms the following important for pedagogical practice:

- 1) The perception of parables by children and their reproduction in verbal-performative interpretations are components of the autodidactic process for prosocial orientation, which is optimized as a result of emotionally-intense acts of experiencing, acting and sharing the ideas and messages of the parable in the considered age period.
- 2) The introduction of a methodological algorithm for working with parables in kindergarten is based on active learning methods, as it allows for a multilayered interpretation of the characters and behavior of the characters in the specific verbal-performance interpretation and favors the intergenerational and intercultural dialogue of the participants.
- 3) As a practical and effective methodological tool, the verbal-performative interpretations of parables utilize the humanely progressive orientation of kindergarten in its prosocial aspect.
- 4) The teacher's vocabulary skills and the recognized benefits of the theoretical and applied model presented here make the verbal-executive interpretations of parables in kindergarten an innovative educational approach to stimulate prosocial behavior in preschool age.

G.4.

Dyankova, G., Tolerance for daylight hours and holidays. Methodological algorithm for non-formal education and innovative professional skills of the teacher for interethnic tolerance in kindergarten. - Second revised and supplemented edition. Sofia: Farago, 2017, ISBN 978-619-206-015-2. (123 p.)

The book offers a new (extra-curricular) perspective on cultural diversity and provides systematic information on celebrations of holidays and events traditional to different ethnic groups. Ideas are presented to rethink the social meanings of ethnic diversity in which pedagogical interaction is taking place today. The research focus is on deriving a methodological algorithm for the informal education and innovative professional skills of the teacher for interethnic tolerance in kindergarten with a view to reducing social distance in a multicultural environment.

The monograph is structured in four sections.

In Section One, attention is focused on the dynamics of understanding historically and culturally tolerance. The diversity of interpretations of tolerance across cultures (England, France, Russia, Turkey, Spain, China, etc.) is interpreted analytically by In Section Two, the holiday is analyzed as an anthropological phenomenon. The lead is for the author In Section Two, the holiday is analyzed as an anthropological phenomenon. Leading for the author is the pursuit of theoretical arguments for more contextually highlighting the "empty day" phenomenon, which reveals it as a day full of interactions. Moreover, in the projection of "role theory" interpreting interpersonal relationships as social theater, the holiday is defined as a "social intermission" in which the personality leaves the play on the street scene in order to make sense of himself. The life-affirming dimensions of the holiday as a social phenomenon are derived. Preschool age and kindergarten are justified as a necessary condition and factor guaranteeing success in involving children in the meaning of universal values.

Section Three reveals methodological grounds for the formation of ethnocultural and multicultural tolerance. Specific elements of the traditions and customs of different minority ethnic groups are described, related to the celebration and celebration of their most celebrated holidays. The triad of "family-values-continuity" was highlighted as the basis for the formation of ethno-cultural tolerance in pre-school age. In the context of social integration and non-discrimination of migrant children

(refugees), the pedagogical foundations of multicultural tolerance in kindergarten are presented. Section Four presents a developed methodological algorithm for non-formal education, as well as the teacher's innovative professional skills for interethnic tolerance in kindergarten. The methodological algorithm is based on the ideas of active learning in the form of organizing festive events of ethnic groups. The basic parameters marking the educational space for the application of the methodological algorithm are derived and its stepwise semantic hierarchical phases are justified.

Textbooks and teaching aids

E.20.1.

Dyankova, G., D. Tasevska, *Theater Laboratory for Psychosocial Development in School Age.* PH St. Cyril and St. Methodius of the University of Veliko Turnovo, 2011, ISBN 978-954-524-804-7. Separate text: (104 p.), pp: 49-152.

The teaching aid is intended for students - future educators, theaters, psychologists, as well as acting teachers, pedagogical advisors, specialists in the field of assisting professions. The focus is on the need to create a theater laboratory as an informal educational initiative that any school can take and to stimulate the psychosocial development of students. The psychosocial resource that makes theater work at school consists in stimulating an internal interpretation of the stimulus material with which the student interacts. Through it, the student empirically learns to understand her own personality.

Effectively The active involvement of students in a theater laboratory substantively and methodically presupposes the protected and at the same time authentic experimentation of new behavioral models and experiencing the power of self-affirmation in conditional situations as a basis for the creation of individual strategies for coping with life difficulties and problems.

Part by author G. Dyankova:

- Chapter Three: Theater Art and the Art of Education (p.49-58);
- Chapter Four: Conceptual Framework of the Theater Laboratory for Psychosocial Support at School Age (p.59-74);
- Chapter Five: The Practice and Effectiveness of the Theater Laboratory for Psychosocial Development in School Age (p.75-118);
- Chapter Six: Educational Objectives and Practical Guidelines for Psychosocial Support at School (pp. 119-150);
- Conclusion (p.151-152).

E.21.1.

Filipova, N., A. Pashova, V. Vardareva, G. Dyankova, E. Bozhkova and others, *Prevention of aggression in school.* PH „Neofit Rilski“ of the SWU-Blagoevgrad, 2017, ISBN 978-954-00-0105-0. Total 16 pages; independent text: p.41-57.

The manual is intended for students trained in the field of pedagogical sciences, for school directors, pedagogical advisors, counselors, psychologists, parents.

The workshop was developed by a research team of project No. PR-13/16 "Innovative Practices for Preventing the Aggressive Behavior of Primary School Students". A systematic approach is applied, which includes a type framework: 1) Theoretical block, teacher's slip; 2) Training block, example interactive activities. The structured interactive seminars in each thematic module are actually a completed resource that pedagogical professionals can apply directly to the school network. The theoretical exposition identifies the accents in personal development during the school age, reveals the essence of verbal aggression in the context of oral communication and analyzes the need for purposeful interactive pedagogical work with students to develop skills for constructive communication messages.

On this basis technology of practical interactive pedagogical work with students for prevention

of verbal aggressive manifestations is presented. The purpose of the interactive activities developed is to provoke students to models of thinking and behavior that activate self-awareness for non-violent communication.

By stimulating the acquisition of constructive-communicative behavior, the proposed activities support the attitude of non-aggression in interpersonal interactions.

E.21.2.

Tasevska, D., G. Dyankova, Europe near me - an online course in a specialized distance learning platform. Veliko Tarnovo: European Information Center, 2015. EIC e-center. <http://www.europeinfocentre.bg/e-centre/course/index.php?categoryid=2>

The course includes modules focused on learning about European institutions, policies, young people's rights, combating discrimination, as well as hands-on teamwork, planning and organizing volunteer initiatives. The training is conducted online in a specialized distance learning platform.

In the module "Organizational Workshop" G. Dyankova is the author of the following topics:

- Psychosocial profile of the leader – identification of leadership qualities and models for effective leadership behavior;
- Leadership – focusing on communication as a distinctive leadership skill; substantiates and analyzes communicative and behavioral alternatives in conflict management;
- Career planning – with an emphasis on basic criteria for operationalizing goals, attitudes and ambitions
- Psychosocial profile of the leader – identification of leadership qualities and models for effective leadership behavior;
- Time management – focusing on information selection skills, goal prioritization, and constructive communication;
- Team building and development – with an emphasis on teamwork, dialogue skills and consensual communication.

E.21.3.

D. Gurov, R. Tankova, V. Gurova, M. Baeva, G. Ivanova, R. Penev, G. Dyankova, etc. Training of children's teachers to work in groups for compulsory pre-school preparation Sofia: Ed. NIOKSO, 2013. 90 pages total; separate text: p.68-75, 110-113, 113-116.

The textbook is intended to enhance the professional competence of pedagogical specialists working in the compulsory pre-service training groups. Structured in four modules, the textbook addresses key topics, namely: 1) building a child's motivational and motivational environment for communication, 2) educational strategies, interactive methods for stimulating speech activity in the child, 3) pedagogical interaction aimed at socialization processes; 4) organization of a diverse educational environment.

Each topic / sub-topic contains: theoretical justification; practice recommendations – technology, good practices; practical materials; and self-development topics by teachers. Part by G. Dyankova:

Module 1. Sub-theme 4. Professional-pedagogical reflection. From self-reflexivity to self-efficacy. (pp. 68-75). Pedagogical reflection has been identified as a component of pedagogical competence; Reflexive procedures are set in place that activate the teacher to self-knowledge and self-actualization.

Module 2. Sub-theme 5. The 'educational theater' method for eco-awareness formation. (pp. 110-113). Emphasis is placed on the benefits of the educational theater method for the formation of eco-awareness and eco-tolerance in adolescents. Attention is drawn to its application when interacting with parents.

Module 2. Subtheme 6. Theatrical activities as an interactive method for stimulating speech activity (pp. 113-115). The effectiveness of theatrical activities in the context of interactive methods is substantiated. The possibilities for improving the speech microclimate in the preparatory group are highlighted.

Articles and reports published in scientific publications, referenced and indexed in world-renowned scientific information databases

- G.6.1. **Dyankova, G., Kindergarten in the context of social consequences of the globalization process.** *Bulgarian journal of Educational Research and Practice. Pedagogy, Vol. 92, №.5/2019. National Publishing House "Az-byku", pp. 711-725. ISSN 1314–8540 (Online) ISSN 0861–3982 (Print)] Web of Science.* <https://pedagogy.azbuki.bg/pedagogics/pedagogystarticle/pedagogystarticle2016-4/detskata-gradina-v-konteksta-na-soczialnite-poslediczi-ot-globalizacziomniya-proczes/>

The article analyzes the social implications of the globalization process and the atypical interventions that occurred during childhood. The focus is on the need for modern practices to preserve the constructive balance of social interaction, that will be able to neutralize and resist threats from the negative social consequences; of practices that will be able to turn pedagogy into a protected area inaccessible to the destructive impact on adolescents. Pre-primary education programs provide for instrumental and procedural criteria for the child's social activity. In this regard, the process of childhood intersubjectivity, which is only conceivable in the context of coexistence, of communication with others, that is to say in a prosocial context, acquires a special importance for the pedagogical interaction in the kindergarten.

- G.6.2. **Dyankova, G., Research of cognitive exchange specifics in teachers academic training.** *Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education (IJCRSEE) Volume 6/2018, ISSN 2334-847X (Printed), ISSN 2334-8496 (Online). pp. 1-14. SCOPUS, <https://www.ijcrsee.com/index.php/ijcrsee/issue/view/10>*

The paper discusses the transformation of the educational environment issues of university pedagogical subjects. The ideas of constructivism and connectivity, of moral philosophy and social psychology, are fundamental. By defining the content parameters of the educational environment in their dichotomous condition: reproducibility – proactivity; customization – dialogue; individualization – differentiation, this research highlights the specific characteristics of the learning process, which determine the qualitative cognitive exchange in the academic training of pedagogical subjects. A compound research is conducted of the learning by registering the self-assessment and the parallel-reflecting assessment of the students in the pedagogical specialties. The analysis of the results emphasizes the urgent need to change the traditionally established patterns in the organization of the teaching process in the higher pedagogical education, the application of student-oriented practices to stimulate self-organization in learning, the development of proactive technology incorporating the characteristics of formal and nonformal education in a networked and technological environment.

- G.6.3. **Tasevska, D., S. Dermendzhieva, G. Dyankova, Roma discriminatory practices and hate speech in teaching academics (analysis of information from a survey).** *In: Pedagogy Science Magazine, Sofia, Year LXXXVIII; Book. 3; 2016. National Education and Science Publisher „Az Buki“, ISSN 1314-8540 (Online), ISSN 0861-3982 (Print), pp. 7-23.*

The article presents the results of a database of a survey conducted in Bulgarian universities with students from different ethnic communities. The purpose of the survey is to identify and measure 1) the level of stereotypes and prejudices against Roma in the teaching of student material and 2) their degree of influence on the formation of ideas, opinions, attitudes and attitudes of future professionals towards Roma and their problems. Central to the discussion are questions about public accountability and the teaching and rhetorical competencies of university professors.

Studies published in non-refereed scientific peer-reviewed journals or in peer-reviewed volumes

G.9.1.

Dyankova, G., *Social partnership and youth networks (team, communication, networking)*. Theoretical block - concept and key concepts. Training block design of sample interactive activities. Additional educational resources. In: *Youth Leadership: A Handbook for Professionals*. V. Tarnovo: European Information Center, 2015, ISBN 978-954-9469-11-0, pp. 79-101.

The studios are part of a presented model of non-formal educational approach "Youth Leadership". It is based on both the epistemological and the functional-technological status of learning as a social phenomenon.

While affirming the thesis that partnerships and networks are a specific form of communication, theoretical analysis focuses attention on their personal and social aspects. Specific forms of communication are identified and analyzed in the context of the characteristics and dynamics of the team as a group-organizational form of work. The specifics and advantages of networking as a social technology governing intergroup behavior are highlighted. The structure-forming components of effective communication in social partnership are outlined. Leading the interactive design presented are the theoretical accents of connectivism.

G.9.2.

Dyankova, G., *PR and partnering with the media. Theoretical block - concept and key concepts. Training block design of sample interactive activities. Additional educational resources. Theoretical block - concept and key concepts. Training block design of sample interactive activities. Additional educational resources.* In: *Youth Leadership: A Handbook for Professionals*. V. Tarnovo: European Information Center, 2015, ISBN 978-954-9469-11-0, pp. 146-167.

Structured into two complementary blocks (theoretical and practical), the studios reveal the essential characteristics of the concept of "public relations" by deepening their relevance. importance given the increasingly competitive environment. At the theoretical level, the analysis emphasizes that establishing and maintaining a two-tier communication, understanding and cooperation of the organization with its users is directly dependent on the degree of mastered proactive behavior of PR practitioners. Particular emphasis is placed on effective partnership practices with the media as a guarantor for the sustainable achievement of the organization's goals. The conceptualization of the model for the "proactive PR practitioner" is reasonably spelled out at the application level as well. The features of "smart practicality" in the context of maintaining relationships with different audiences (communities) are highlighted.

Articles and reports published in non-refereed scientific peer-reviewed journals or in edited collective volumes

G.7.1.

Dyankova, G., *Psychological and pedagogical projects for the promotion of pedagogical technology "Prosociality in pre-school age" as an educational strategy in the kindergarten.* // *Library Diogenes, Book Psychology, Study and practice 2019 / Volume 27 / Issue 1. Publishing house St. Cyril and St. Methodius of the University of Veliko Turnovo, ISSN 2367-9549 (Online) ISSN 1314-2763 (Print)* <http://journals.uni-vt.bg/diogen/bul/vol27/iss1/13>

This paper proposes the pedagogical technology of "Being pro-social at a pre-school age" as an innovative educational strategy. Its promotion aims to address the need to overcome the social barriers that accompany the child in his social adaptation in kindergarten. The proposed pedagogical technology provides an opportunity to identify the achieved level of pro-social development of the participants by creating conditions for complementing, expanding and upgrading the methodological

tools used in the educational strategy under review.

G.7.2. *Dyankova, G., Stable development improvements of psycho-contact and psychoractivity in pre-school ages „Current policies and practices in education“, Pleven College of education, 2019, ISBN 978-619-91255-9-1, c. 35-42. <http://www.uni-vt.bg/res/9232/-full.pdf>*

In addition to the traditional pedagogical technologies, the contemporary improvisations provide additional opportunities for the simultaneous realization of the pedagogical interaction goals and are established as a means of both concreteing and complex nature of the influence on the state and development of the speech culture in the teenagers. Their implementation ensures children's active position, "rehearses" a variety of behavioral patterns, and stimulates the child's individual psycho-contact and psychoreactivity with emotional comfort and self-confidence in public expression.

G.7.3. *Dyankova, G., Educational Theater Resources for Motivation for Prosocial Behavior in 6-7 Year Old Children. In: Sat. "Current Trends in Preschool Education". Sandanski: BON, 2019. ISSN 2367-5284, pp. 75-80.*

Periods of deep social dislocation are characterized as periods of "human resource crisis". In such periods, the need for a new course and vision for education is most noticeable. The scientific work analyzes the tensions arising from the tendencies in the conditions of modernization, from the disintegration of the traditional order, from the weakening of the relations between the subjects. Critical and practical problems that influence the teacher's work on forming the motivation for prosociality in preschool age are discussed. On this basis, the educational theater resources as an effective practice in kindergarten are reasonably presented.

G.7.4. *Dyankova, G., Professional specification of the child teacher in the context of the living word (or the teacher as a speaker). In: "Modern Education - Conditions, Challenges and Prospects". PH „Neofit Rilski“ of the SWU-Blagoevgrad, 2019*

The practice shows that the personality of the child teacher and the communicative competence inherent in the profession are among the most important factors that are predictors for the success of the pedagogical interaction. Pedagogical mastery presupposes that the teacher has the ability to have authentic, meaningful and effective verbal communication with children. In this paper, the idea that the kindergarten as the educational institution is the "reality" through which the socializing influences in childhood are unfolding is accepted. As an objective social reality, the kindergarten sets and at the same time stimulates the quality of the child's opportunities (skills and abilities) to adequately respond to the challenges of everyday life.

G.7.5. *Vardareva, V., I. Derijan, G. Dyankova, S. Dermendzhieva, Social and Emotional Learning (SEL) in the proactive educational environment B: Journal of Language Research and Teaching Practice. Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages, Almaty, Vol.5/2019. <http://jlrtп.ablaikhan.kz/index.php/1/article/view/19/5>*

In the context of the contemporary educational paradigm, the possibilities for organizing a proactive educational environment through the introduction of forms related to social-emotional learning have been analyzed. Theoretical analysis identifies the nature and specifics of the proactive educational environment and emotional intelligence. On this basis, the importance of the analyzed interdependence between them is revealed. The role of the teacher is emphasized and the deterministic effects of his verbal expression in view of the so-called "emotional lessons." Presented in a systematic manner are the basic interactive methods that guarantee the creation of emotional intuitions, presenting specific events, intellectual engagement and natural emotional interaction between participants.

G.7.6.

Dyankova, G., M. Mladenova, *The pedagogical rhetoric – a criterion for mutually effective education*. In: *Tematic Collection of Papers of International Significance "Education and quality of life in the conditions of transition"*, ФФ Универзитета у Приштини – К. Митровица, 2018. ISBN 978-86-6349-084-0, с. 278-297.

This presentation aims at analysing and highlighting pedagogical rhetoric as a factor determining the creation and development of a mutually effective educational environment. This environment is needed

to support and stimulate lifelong learning and the pursuit of selfdevelopment and self-actualization of the personality. It outlines the educational potential of rhetorical ideas from antiquity to present times and discusses contemporary synergistic aspects between verbalperforming art and pedagogical rhetoric. It presents a theoretical model of intonational expression as a basic construct of pedagogic-rhetorical competence. On this basis, a conceptual framework is proposed for the development of a methodical system aimed at optimizing pedagogic rhetorical competence through the development of intonational expressiveness skills in future pedagogues.

G.7.7.

Dermendzhieva, S., G. Dyankova, *Why pre-school education comes before / and / school (kindergarten in the context of the Pre-school and School Education Act)*. In: "Moderns trends in pre-school education". Sandanski: Bonn, 2019, ISSN 2367-5284, pp. 5-20.

Drawing on arguments and evidence about the complexity of pre-school childhood development, this report draws attention to the role of the kindergarten teacher and the purpose of kindergarten in the structure of the education system. The object of the study is the current state of the educational triad "paradigm-politics-regulation" in its interdependent unity. The subject of the research analysis is the synchronization between the competence profile of the pedagogical specialists in kindergarten and the current (New) Law on Pre-school and School Education. The aim is to outline the functional nature of the pre-school institution as a generative-generative structure in the education system.

G.7.8.

G. Dyankova, *Applying the reflective approach to the pedagogical work of the teacher in the children's garden for non-discrimination of children migrants В: Психология труда и управления как ресурс развития общества в условия глобальных изменений*. ТвГУ - Твер, Россия, 2018. ISBN 978-5-7609-1376-0, pp. 220-226.

In the Bulgarian educational system, there is a positive change in the utilization of the idea of subject-subjective interaction in pedagogical practice. The implementation of the reflexive approach in the pedagogical work of the teacher in the kindergarten as a paradigmatic framework of pedagogical interaction between teacher and child affirms the state policy for protection and non-discrimination of migrant children at pre-school age.

The purpose of the discussion leads to the understanding that pedagogical initiatives in kindergarten should be subordinated to the teacher's aspirations to meet the social and cultural needs of migrant children and to restore the internal balance of every migrant child.

G.7.9.

G. Dyankova, S. Dermendzhieva, *Problems of professional preparation the teacher in the child garden at work with children migrants. В: Психология труда и управления как ресурс развития общества в условия глобальных изменений*. ТвГУ - Твер, Россия, 2018. ISBN 978-5-7609-1376-0, с. 327-333

The scientific focus in the article is the problems in the professional training of the child's

teacher related to the education of pre-school migrant children. Emphasis is placed on the institutional system in place in Bulgaria to implement policies for the protection of migrant children. Arguments for applying reflection as an educational factor for the individual-personal and socio-community development of preschool children brought up in the context of multiculturalism are presented. The main pedagogical constructs that activate self-reflection in a pre-school child are presented. On this basis, the Reflection Approach is presented. It is offered as an innovative educational technology in response to state policies for the protection of migrant children and the updating of the professional competencies of the child's teacher in the context of multicultural education.

G.7.10.

Tasevska, D., S. Dermendzhieva, G. Dyankova, Model for constructive communication in the parental subsystem of emotional adaptation of upper pre-school age. B: International Symposium of Multidisciplinary Academic Studies. Abstract Book. Baski&Gilt/Gersan-Ankara, 2018. ISBN 978-605-7501-45-5, c. 90.

The social development of the "I" is characterized as a complex and lengthy process, given the complex form of internalization. Knowledge of the main psychological, psychophysiological and socio-psychological features within the framework of primary socialization determines pre-school age as unique to laying the foundations of personality formation. On the other hand, the self-awareness process of the "I" depends on the characteristics of communication in the parent subsystem - the "parent-child" relationship. It mediates the social perception of the child, provokes its activity and is a basic criterion for successful socialization. Parents are the first social reality to resist and open confrontation against satisfying infantile instinctive desires. Their child experience represents a kind of "feedback" to the immature "I" about the interactions between him and the "significant others." It is a way for a child to distinguish himself from them, to feel himself as a self-esteem - with his own desires, intentions, goals. The socializing effect of parental behavior during childhood provides an opportunity for the child to build his / her own identity through the development of the motivational-needful environment for communication.

This article provides a model for constructive communication in the parental subsystem for emotional adaptation of children in upper-school age. In the context of the proposed model, social conflict and social integration are seen as socializing procedures.

G.7.11.

Dyankova, G., S. Dermendzhieva, Proactive educational environment for the development of creative persons (Preparation of pedagogical specialists in higher schools) B: Развитие креативности личности в современном мультикультурном пространстве. Сборник материалов Международной научно-практической конференции. Елец, Россия, Елецкий государственный университет им. И. А. Бунина, 2018. ISBN 978-5-94809-970-5, c. 112-117.

As an educational institution in which the training of pedagogical specialists takes place, the higher education institution is called upon to use its potential in the best way to accelerate modernization and internationalization in all levels of the education system. The proposed development focuses on a process-oriented approach to improve the quality of training of pedagogical specialists who acquire the professional qualification of a teacher. The characteristics of the dynamically changing world are analyzed and on this basis the relevant conceptual, methodological and operational aspects of organizing a pro-active educational environment in the higher education institution stand out.

G.7.12.

Dyankova, G., S. Dermendzhieva, Atributive functions of speech activity the childhood teacher for stimulating the social competence in the child at pre-school age. B: KNOWLEDGE-International journal Scientific papers Vol.26.2., September, 2018, Institute of Knowledge Management-Skopje. ISSN 1857-923X

(for e-version), ISSN 2545-4439 (for printed version), c.521-526.

The modern educational situation is characterized by many challenges that require the need to update conceptual and strategic statements related to the professional realization of the educator. The discussed needs for social competence in a modern society determine the need to rethink the mission of pre-school education with emphasis on the concept of "pro-socialism". In the context of the new educational paradigm, this determines the particular significance acquired by the teacher's communicative skills, given the specificity of the pedagogical profession as a "speaking profession". Today, the educational institution is placed in the competitive environment of "e-education". The modern teacher has formulated the expectation of mastering information and communication technologies in education. As an educational platform, the web-environment offers multiple incentives and unrestricted access to information for all who have initial learning literacy. The realization of the possibilities of virtual reality, with its educational potential from many active teachers, contributes to the modernization of the educational technologies. As an alternative to the traditional organization of the educational process, web-based education is not only recommended, but also preferred and applied in today's pre-school educational institution. But, in parallel, it determines the leading need of the child in the kindergarten for understanding, acceptance and security, which can only be provided to him by the "living contact" with the adult / the teacher. Due to this need of the child in pre-school age the forming teacher's function retains its necessity and timeliness, but the ability to ensure full verbal interaction with the child is actually the leading meaning of the presence of the teacher in the kindergarten. As specific to verbal communication in kindergarten, its functions are to create conditions for psychosocial adaptation and mental comfort, which requires the educator to support the inclusion of the child as a partner and an active participant in the verbal interaction. From this position, the professional role of the teacher in the kindergarten is to perform the pedagogical interaction on the basis of the acquired skills for effective verbal activity. In the psycholinguistic aspect, verbal activity corresponds to the speaker's ability to realize his intentions by converting them into signals of the culturally-acceptable code, and providing an adequate interpretation of them by the listener. As a teacher's skill, verbal activity is called upon to dynamize the conventional model of education, from pedagogical impact to pedagogical interaction, and is seen as a result of the optimal unity of professional motivation and activity on the one hand, and on the other, as a complex of speech and communicative skills.

G.7.13.

Dyankova, G., S. Dermendzhieva, I. Efremovski, *Educational-rhetorically aspects of the use of parables for the child's active inclusion in pedagogical interaction B: Contemporary education – condition, challenges and perspectives*, G.Delchev University – Stip, Makedonia, 2018. ISBN 978-608-244-525-0, ISBN 978-608-244-525-0, c. 222-234.

This paper reveals the importance that proactive educational environment and effective pedagogical interaction have acquired nowadays. The preschool age period and the role of kindergarten as a generative-developmental structure are outlined and objectives are set focussing on the need to organize pro-active environment for the child's development. On this basis, the educational value of the parable is analysed as a specific literary genre and as an effective educational technology for actively involving the child in the pedagogical interaction. Not only does the work of parables contribute to the development and refinement of teachers' verbal-performing and pedagogical skills, it stimulates and enriches their creative potential, but at the same time enhances their pedagogical competences through the specific didactic resources that the parables possess.

G.7.14.

Tasevska, D., G. Dyankova, S. Dermendzhieva, *Migration processes and a reflective approach to social integration and non-discrimination of children-refugees in Bulgaria B: Jugoistocna Evropa i postmoderni izazovi*, editor. Sl. Neskovic, Edicija Bezbednost u postmodernom ambijentukn. XXIII i XXIV,

Beograd, CESNA-B, 2018, ISBN 978-86-85985-35-5, pp. 7-15.

The article addresses the need for a special educational approach to migrant children. It is emphasized that as a form of contemporary migration processes, the refugee movement of large groups of people is a crisis situation with particular risk for migrant children. The dialectic between the essence of migration processes in the context of social integration and non-discrimination of migrant children is clarified, the specifics of integration on personal identity in the context of multiculturalism and globalism. Content is focused on the reflexive approach, which guarantees the formation of skills for understanding one's self and understanding of the other and supports social adaptation. The educational effects of applying the reflective approach as a tool for social integration and non-discrimination against migrant children are highlighted.

G.7.15

Dermendzieva S., G. Dyankova, Proactive environment in the university pedagogic education (Theoretical Quality Framework for Higher Education Services). B: KNOWLEDGE-International journal Scientific papers, Vol. 23.1., Institute of Knowledge Management, Skopje 2018, ISSN 1857-923X (fore-version), pp 39-44.

This paper discusses the opportunities for improving the quality of education in the higher education institution in the specifics of pedagogical specialists training. The current needs for modernization of modern education are highlighted. A proactive educational environment has been identified as an innovative strategy for pedagogical effectiveness in the academic preparation of pedagogical specialists. Leading the idea is that the implementation of a proactive educational environment in higher education guarantees an effective professional qualification of future teachers, combining the following three aspects: conceptual personal and active. The implementation of a proactive educational environment in higher pedagogical education guarantees an effective professional qualification of future teachers, bringing together the following three projections: in the conceptual aspect, in the personal aspect, in the active aspect.

G.7.16

Dermendzieva S., G. Dyankova, V. Vardareva, "I am a citizen of...?" theoretical aspects of the approach "Education for european citizenship" in kindergarten B: KNOWLEDGE-International journal Scientific papers, Vol. 22. 3., Institute of Knowledge Management, Skopje, 2018, ISSN 1857-923X (fore-version), pp. 683-688.

Building a unified economic and legal system is at the core of the functioning of the EU as an international organization. This unified system stabilizes the status of individual countries and guarantees their security at the "membership" level. It is clear, however, that for the people making up this "membership", belonging to Europe should be naturally born, felt in the sense of a voluntary and conscious act. Therefore, a key focus in United European policy is the formation of a European identity. As a supranational identification, this personal structure is subordinated to the questions: What is Europe for me? Do I feel part of the EU? What are the needs of the European community? What are the common goals and interests? What are the rights and responsibilities of the European citizen? The problem of forming a European identity is the subject of discussion in the publications of many contemporary authors. In their theoretical statements, they share different perceptions of its nature and the mechanisms that determine it. The definition of a European identity is a free choice and subject to a number of interpretations in different Member States. Its formation is a consequence of the spontaneous emergence of social processes and specific projects, underlying the practices of socialization and persuasion models. On the other hand, the successful admission of adolescents to the social inevitably involves their self-determination as part of European citizenship. The basis of personal identity is the sense of belonging to a community that arises as a result of the interaction of the individual with the "self" environment. The idea that the "self" environment is the "reality" by which the socializing influences in childhood are unfolding is accepted. It qualifies the child's ability

to cope with the challenges of everyday life. It is precisely in this context that there is scope for implementing the 'Education for European Citizenship' approach, which would effectively influence the construction of the European identity of pre-school children. Education on the Rights of the Child enables the democratic foundations of modern European civil society to be strengthened, to create an atmosphere of empathy in the lives of communities at all levels and to familiarize all children with the values of the European community.

G.7.17. Tasevska, D., **G. Dyankova**, S. Dermendzieva, ***Ethnic identity and educational impacts for anti-discrimination in school-age years***. B: "The teacher of the future", *International journal Knowledge Scientific papers*. Vol.16.4., Skopje, 2017, ISSN 1857-923X (fore-version), pp. 1401-1406.

The paper presents the methodological aspects of the Education for Anti-discrimination technological approach. The Educational Approach for Anti-discrimination opposes the understanding of education as a "unity of teaching and learning". This understanding highlights the static moment of the teaching - learning relationship. In contrast to this view, learning is seen as an overall phenomenon characterized by its dynamic, active – transforming, experiential essential characteristics. The approach puts forward integrative educational activity based on both the epistemological and on the functional and technological status of learning as a social phenomenon. The sociopsychological purpose of moving from ethnocentrism to ethnorelativism is the implementation of the idea that people today, despite being different, are equal. Acceptance and tolerance of cultural diversity, projected in the Education for Anti-discrimination technological approach, is a prerequisite for adopting the "community of different cultures" perspective.

G.7.19. Dermendzieva S., **G. Dyankova**, ***Pedagogical reflection and new dimensions of child-parent relationships (Specifics of working with an incomplete family)*** B: *Вестник по педагогике и психологии Южной Сибири // Москва-Черногорск*, 2016 - №1, ISSN 2303-9744, РИИЦ, стр. 13-28.

This paper analyzes the readiness of the Bulgarian educational system to respond adequately to the transformations in the family institution. Determines necessity of professional reflection of the teaching staff and relevant specific competences (for inclusion, support and prevention), beneficial interaction with children and parents from incomplete families. The paper suggests a technical model that unifies certain regulatory procedures, pedagogical reflection and adequacy levels of pedagogical interaction with incomplete families.

G.7.20. Tasevska, D., **G. Dyankova**, S. Dermendzieva, ***An educational policy model to stimulate the multi-integration process by promoting multicultural identity*** B: *International journal Knowledge "The teacher of the future"*, Vol. 13.1, Skopje, 2016, ISSN: 1857-923X, стр. 59-63.

This text draws attention to the importance of school age for the success of social adaptation to an integrated society and for the formation of multicultural identity. Leading tendencies are revealed for the socio-cultural development of the individual at school age: on the one hand – the acquisition of personal uniqueness (individuality); on the other, the formation of sociality, that is, the construction of a behavioral stereotype that promotes multi-integration processes and promotes multicultural identity. This determines the need for focused educational interactions between teachers and students and concentrated pedagogical work for implementation of an educational policy that stimulates the multi-integration process in the context of an integrated society and supports multicultural identity in the implementation of social interaction.

The benefits of promoting an educational policy model in support of the multi-integration process and multicultural identity are discussed and commented on. In this connection, it is emphasized that overcoming the difficulties and negative experiences of confrontation with ethnic

differences during the school age stage requires psycho-pedagogical work with students, which is based on acceptance of the whole personality; aimed at self-discovery of internal resources and promoting their use in everyday life. It is argued that the implementation of such educational interactions is beyond the traditional professional skills of the educator and presupposes the development of specific metapedagogical competences in the modern teacher.

G.7.21.

Semikin, M., G. Dyankova, The cultural growth of the teacher's personality in the context of ethno-pedagogical knowledge. В: Людіна в умовах мінливості соціокультурного простору: духовно-практичний виір. МДПУ ім. Б. Хмельницького, Мелітополь, Україна, 2016, ISBN 978-617-7346-44-8, стр. 187-191.

The report "The cultural growth of the teacher's personality in the context of ethno-pedagogical knowledge" focuses attention on the need for transition to new strategies and methodologies in education, to the expansion of the pedagogical space to the cultural-educational one. Analyzing social change and contemporary pedagogical practice, it reinforces the idea that socio-cultural space is developing a field of cultural diversity. The directions and components of the ethnomethodological approach in education are substantiated and the effectiveness of the model of discourse ethics. Emphasis is placed on the communicative and reflective competence of the teacher, which is a prerequisite for forming a cross-cultural personality in the context of cultural interactions.

G.7.22.

Dyankova G., Theatrical activities in kindergarten - typology and indicativeness of speech culture formation. In: Kindergarten and elementary school - two worlds of childhood. SWU "Neofit Rilski" - Moscow State Pedagogical University, PH „Neofit Rilski“ of the SWU-Blagoevgrad, 2016, ISBN 978-954-00-0086-2, УДК 373.2/.3(062.2), стр. 278-290

On the basis of a generalized analysis of the existing programs for pre-school education are the emphasis in structuring the organization of cognitive interaction. In this context, the multifunctional role of the theatrical activities and their activities is substantiated additional opportunities for realization of the goals and appropriate organization of pedagogical interaction. The specifics of the theatrical activities, which favor their application as a methodological tool in the educational field "Bulgarian Language and Literature", are presented in detail, related to the activities laid down in the kernels separated into the direction.

Is opened typology of theatrical activities, which enables the creation of an algorithm for pedagogical interaction focused on the development of verbal culture as an initial base for practical mastering of Bulgarian language by children aged 6-7 years. The proposed technology borrows methodological models established in the theater pedagogy. Their application is not an end in itself, reflecting only the entertaining specificity of theatrical means, but is carried out in an organized sequence and appropriate orientation in accordance with the pedagogical principles of work in kindergarten. Its originality is related to the attempt to optimally combine the educational goals of the Bulgarian language and literature department and the theatrical activities as a specific form for the organization of pedagogical interaction and an indicative tool for the formation of speech culture in children.

G.7.23.

Dyankova G., Linguistic-policy and linguistic-ecology – crossing points and challenges in the context of our european identity. В: Европейската идея – между евроскептицизма и надеждата УИ "Неофит Рилски" – Благоевград, 2016, ISBN 978-954-00-0066-4, стр. 85-98.

In the context of specific development of priority for scientific and theoretical point of view, the dialectical unity of existence and development of culture and language acquires great significance. In this sense, the contradictions that accompany verbal expression in the era of trans-culturalism

emerged primarily as consequences of a language competition, which can result in serious linguistic problems both in national and worldwide aspect. They are reflected in the challenges of even conventionally defined, but today unconditionally current Linguistic-policy and Linguistic-ecology. The cause-and-effect relationship between the linguistic structures and the surrounding world has been defined as the discussion leader - the norms of thinking, communication and behavior, in which linguistics and linguistics have their common conceptual priority. Basic linguistic conflicts have emerged, stemming from the desire to legitimize or discriminate between different linguistic identities. Problems are analyzed in the microclimate and macroclimate of speech expression in Bulgarian society and the labile basis of speech culture among adolescents is emphasized. Relevant factors include: worrying illiteracy and lack of attention, rigor and responsibility for the proper use of the mother tongue; the abundance of foreign language vocabulary and expressive style in speech. It is affirmed that the established native-language culture and identity carry within them a base of unique characteristics that provides cultural bridges, not gaps.

G.7.24. *Dyankova G., Verbal activity – professional competence in the dialogical pedagogy* В: "Людиновимірність гармонізації культурно-освітнього простору майбутніх педагогів: наукові досягнення і перспективи", МДПУ ім. Б. Хмельницького, Мелітополь, Україна, 2015, ISBN 978-617-7055-95-1, стр. 140-146.

The report outlines opportunities for improving the teacher's literary skills as a specific professional and pedagogical competence. The issues of the educational resource of the dialogue have been problematized in order to promote dialogic pedagogy designed to dynamize the conventional model of education. The study focuses on the theories of symbolic interactionism (JH Meade) and communicative action (J. Habermas). Synthesized by the principles of dialogical pedagogy, Meade and Habermas' opinions validate verbal communication as an open system of interaction in which the conditions and functions between the partners are dynamic. On this basis, the skill of verbal activity is identified as an attributive characteristic of the modern teacher and is nominated with a rank of professional competence, which determines the effectiveness of educational interaction according to the principles of dialogical pedagogy. The stages of verbal communication are described in detail, guaranteeing effective communication in the pedagogical interaction and the necessary skills for the full utilization of each stage by the teacher. Emphasis is placed on the principle of "second dominance" and the pedagogical competences for verbal activity as a prerequisite for building a meaningful connection and success in the joint activity.

G.7.25. *Dyankova G., For disposition "To bǎ" and life-affirming dimensions the holiday as a social phenomenon.* <http://journals.uni-vt.bg/diogen/bul/vol23/iss1/11> In: Diogenes Library, Psychology 2015, vol. 23, no. 1. Veliko Tarnovo: St. Cyril and Methodius, 2015, ISBN 978-619-208-063-1, ISSN: 1314-2763, pp. 139-149.

The study examines the nature and importance of the feast, in the context of role theory of personality. Highlighted specific features of the holiday are potential arguments about the feast on the formation of disposition "being" as fundamental to sociability personality. The holiday is seen as a social asset for the multicultural society and the idea of its potential for self-actualization of personality. The prosocial projections of the holiday are analyzed in the context of the disposition to be. On the basis of the so-called "role theory" for personality and the "concept of social dramaturgy" is presented an analysis aimed at identifying the nature and meaning of the holiday through the methodological theory of theater.

G.7.26. *Dyankova G., Pedagogical-rhetoric effectiveness and verbal activity. В: Harmonization of the higher school cultural and educational space: social and pedagogical aspects*, Мелітополь, Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2014, ISBN 978-617-7055-46-3, УДК 372.881.1., стр. 103-106

The research is focused on the specifics of the rhetorical processes in educational practice. The theoretical foundations of the pedagogical-rhetorical training as a basis for development and self-improvement of the educator are expounded. The variety of technologies to provide the necessary balance between the theory of pedagogical rhetoric and its practical applicability as an obligatory condition successful verbal activity is described. Attention is directed to the communicative competence of the teacher, implying a good knowledge of the forms of communication and taking into account the communication needs of the students. Emphasis is placed on the pedagogical benefits that the teacher acquires as a result of mastery and appropriately applied literary skills.

G.7.27. *Dyankova G., Work with proverbs in preschool – reflexive technology in in the context of preschool education for european citizenship.* В: Мистецька освіта: традиції іновачії. МДПУ ім. Б. Хмельницького, Мелітополь, Україна, 2014, ISBN 978-617-7055-68-5, стр. 211-220.

Parables communicate ideas about human existence in accordance with universal standards, i.e. - form value orientations and / or affect personal change - quasipersonal relation is created and exists by current returning to the habitual. This reveals their advantages among a set of methodological tools that can be recommended as appropriate for teaching the ideas of Europe in kindergarten. The need for pedagogical interaction in kindergarten has been identified to enrich children's development in the context of European citizenship through the acceptance and respect of the other's personality, communication through understanding, support and cooperation, interaction based on negotiation and cooperation. The importance of pedagogical reflection in the context of European educational policies and practices is explained. On this basis, opportunities for updating teacher training and qualification through modern ones are considered educational technologies related to "learning by experience". Emphasis is placed on the use of parables as a stimulating tool for developing reflexive skills. There are some key benefits to working with parables in kindergarten that contribute to the process of building a European identity.

G.7.28. *Dyankova G., Verbal activity and "Magical if" in the rhetorical reparation of students in "Pedagogics", <http://bulletinpp.esrae.ru/>.* В: Вестник по педагогике и психологии Южной Сибири №4, Благовещград–Черногорск, 2014. ISBN 978-5-499-01768-5, РИИЦ, стр. 75-82.

This paper focuses on opportunities for technological enhancement of teaching rhetoric on the principles of verbal-performance art to improve the quality and effectiveness of educational interaction. The idea that the specificity of the teaching profession requires the appropriate specialized training, aimed at improving the teacher's technical and rhetorical skills, is a starting point. Their neglect or neglect prevent the teacher from fulfilling his assigned role as a standard in adolescent speech education. Emphasis is placed on the factors that determine the effectiveness of the speech apparatus and the improvement of the skills of speech technique and orthodoxy. The psychomechanisms "active task" and "magic if" are described, which provoke and realize the active and creative activity of the performer of a literary work. The reasons for their relevance for the rhetorical preparation of students in the professional pedagogy are argued.

G.7.29. *Mladenova, M., G. Dyankova, Methodological aspects in mastering verbal intonation as a speech means of expression by students – future actors <http://bulletinpp.esrae.ru/>.* В: Вестник по педагогике и психологии Южной Сибири №4, Благовещград–Черногорск, 2014. ISBN 978-5-499-01768-5, РИИЦ, стр. 50-55.

The present study is focused on the process of mastering verbal intonation as an acting means of expression within stage speech education of students – future actors. Mastering the expressive possibilities of verbal intonation significantly influences the efficiency of the actor's scenic communication with the audience. Some specific methodological problems are highlighted within the study. Methodological tools for overcoming these problems are identified and criteria and indicators for measuring students' skills for efficient handling of verbal intonation are derived.

G.7.30. Changelova, V., **G. Dyankova, *The reflection – pedagogical projections in primary education.*** <http://bulletinpp.esrae.ru/>. В: Вестник по педагогике и психологии Южной Сибири №4, Благоевград–Черногорск, 2014. ISBN 978-5-499-01768-5, РИИЦ, стр. 68-75.

Consideration of reflection in the study was influenced by the statement that for children of primary school age reflexive analysis of their person can occur too painful, whether self is realistic or not. This is due to the fact that adolescents are prone to exaggeration of their own shortcomings and too self-critical. In content reflection is the process by which a person learns their internal mental states thus supports introspection of their own thoughts and experiences.

G.7.31. **G. Dyankova, *Modern Aspects Pedagogical Rhetoric in Light of Verbal-Performance Art.*** In: "Education, science, innovations" ESI' 2014, European Polytechnical University, 2014, ISSN: 1314-5711, pp. 193-197.

The determining role of communicative competence in the competence hierarchy has been identified. The pedagogical validity of ancient rhetorical teachings in the heritage of Socrates, Plato, Xenophon, Aristotle (Ancient Greece), and Lucius Aene Seneca and Mark Fabius Quintilian (Ancient Rome) is explained, and the need for their modern projections to be systematized in a modern conception. The development of verbal and performing art has been historically traced back to the first (during the Renaissance) Bulgarian guides to literature (T. Shishkov, D. Voinikov) to modern methodological works (P. Penchev). On this basis, the common goals between pedagogical rhetoric and the performing arts are emphasized. Specific vocabulary activities have been proposed to increase the effectiveness of teacher-rhetorical training. The emphasis is on assisting the future teacher in accepting the additional role of speaker and in providing appropriate methods, forms and tools that facilitate her successful internalization.

G.7.32. **G. Dyankova, *Umenie vychovavat' a divadelne umenie v diele Jana Amosa Komenskeho. Jan Amos Komenskeky a sucasna predskolska a elementarna edukacia. Zbornik prispevkov z Medzinarodnej vedeckej konferencie organizovanej pri prilezitosti 420. Vyrociana rodenia J. A. Komenskeho a 15. Virociavzniku Presovskej univerzity v Presove. Vidavatelstvo "Presovskej univerzity". Presov, 2013. ISBN 978-80-555-1023-1, pp. 99-103.***

The report "The Art of Teaching and Theatrical Art in the Works of Jan Amos Komensky" focuses attention on the relationship "pedagogical interaction - theatrical art". The didactic potential of the theatrical art stands out, which is recognized as guaranteed effective in the pedagogical heritage of Ya. A. Comenius. The ideas he sets build not only continuity between two qualitatively different epochs, but also update and identify the analogue between theatrical and contemporary pedagogical art.

G.7.33. **G. Dyankova, *A tetral laboratory for the management of ethno-cultural diversity at school.*** In: Days of Science'2012 (Dedicated to the 250th Anniversary of Paisii History), Sub-branch of Veliko Turnovo, Ed. Faber, 2013. ISSN: 1314-2283, pp. 147-160.

In the context of today's leading educational paradigm, leading is the principle of social integration, cultural sensitive and multycultural undersatnding. The reflected exsperience of

differences facilitates understanding of our own cultural self and enabling our self for cultural education. Immersion in a variety of talent and experience, the analysis of theatrical scenes, rehearsing roles of behavioral models enhance individual self-confidence and provide opportunities for encountering the Other Worlds of other selves and finding real meaning in interpersonal communication, regardless of ethnicity and cultural identity.

G.7.34.

G. Dyankova, M. Mladenova, *Stage speech training in a multicultural educational environment a method for forming intercultural communicative competence.* In: Этнопсихологические исследования в медицине, социологии и сфере образования. ФГБОУ ВПО «Хакасский государственный университет им. Н.Ф. Катанова», Абакан, Россия, 2013. РИИЦ, ISBN 978-5-7810-1153-7, УДК 159.992:[61+36+37] 063, стр. 106-109

The article presents the results of a study conducted with students. The aim is to establish links between specific teaching tasks in stage teaching and the formation of a high level of intercultural communication competence among students. The analysis is concretized on the dynamics in the decoding skills of a partner's communicative behavior (verbal expressiveness, non-verbal modality) and effectiveness in encoding communication signals to a partner according to the goal pursued. Attention is paid to specific theatrical means that contribute to maintaining a positive identity among students of different ethnicities, which reduces the sensitivity to discriminatory attitudes and the risk of ethnic conflict.

G.7.35.

G. Dyankova, V. Changalova, *Overcoming social distances in primary school.* В: Этнопсихологические исследования в медицине, социологии и сфере образования. ФГБОУ ВПО «Хакасский государственный университет им. Н.Ф. Катанова», Абакан, Россия, 2013. РИИЦ, ISBN 978-5-7810-1153-7, pp. 109-114.

The article presents highlights of organizing and conducting research with students trained in a multi-ethnic educational environment. The purpose of the study is to analyze the possibilities of bridging the social distance between students of different ethnic backgrounds. Alternative means in this direction are justified verbal-performative interpretations of fables. Theoretical-empirical analysis focuses on students' self-assessment, development of their reflective and communicative skills. A technological model based on verbal-performing interpretations of fables, the application of which helps to bridge the social distance among students in a multi-ethnic educational environment.

G.7.36.

G. Dyankova, *Theatrical art in Jan Amos Comenius' creative work and the art of educating.* Q: Kindergarten and elementary school in search of dynamic balance. PH „Neofit Rilski“ of the SWU-Blagoevgrad, ISBN 978-954-680-906-3, pp. 132-143.

For Comenius, man is a "microcosm" and in search of a universal key to the eternally complex art of educating man, the Slavic educator proposes "a school that could serve as a theater of the universe - gaining access to it, a teenager could gently with his eyesight to penetrate into all the splendor of the world and consider it as it would walk among the divine and human works". The present study focuses on the relationship "pedagogical interaction - theatrical art". It highlights the didactic potential of the theatrical art recognized as guaranteed effective in the pedagogical heritage of JA Comenius. The ideas he sets build not only continuity between two qualitatively different epochs, but update and identify the analogue between theatrical and contemporary pedagogical art.

G.7.37.

G. Dyankova, Pedagogical effectiveness of verbal-performing activities as an interactive bilingual technology in kindergarten. In: Innovation and Interactive Technologies in Education. Sofia, Ed. RB Stilian Chilingirov - Shumen, 2012. ISBN 978-954-2936-04-6, стр. 155-159.

Scientific development focuses attention on the implementation of innovative technologies that promote pedagogical interaction with pre-school bilingual children. By analyzing the intentional nature of verbal communication, the author highlights the role of the suggestive function of speech as a social phenomenon. The suggestive potential of the word is also reasonably discussed in distinguishing rhetorical, theatrical and verbal-performing arts.

In the course of the analysis, the similarities between children's play and verbal activities are identified as essential tools for developing children's communication skills, given the use of live oral speech. On this basis, the essence of verbal-performing activities is revealed and clarified as a resource for working with children-bilinguals who are experiencing communication difficulties due to their ethnicity.

G.7.38.

G. Dyankova, *The effect of allusion and the effect of attitude at the pupils' interpretations of fables – from reflexiveness to self-effectiveness* <http://journals.uni-vt.bg/diogen/bul/vol20/iss1/9>. В: Библиотека „ДИОГЕН“, Психология 2012, т. 20, бр. 1. PH St. Cyril and St. Methodius of the University of Veliko Turnovo, 2012. ISBN 978-954-524-893-1. ISSN: 1314-2763; 2367-9549 (online), pp. 159-167.

In the context of the modern education a leading role is allotted to the pedagogical ability to respect and stimulate every pupil's free choice as a unique code to interpretation of knowledge. Working on fables at elementary school provides similar environment for pedagogical interaction. The specific effects of its performance – those of allusion and attitude are not only an exponent of interpretative skills for artistic recreation of a fable. They are also an original feedback of the pupil, which favours an opening of his reflexive skills and premises a development of his self-effectiveness.

G.7.39.

G. Dyankova, *Operationalization of the educational theater in the initial stage of primary education*. In: Yearbook of the School of Music "Ep. K. Preslavski", vol. XVI D. Scientific Papers from the Educational Technology Conference 29-30.09.2012. (300 years since the birth of Jean Rousseau). PH Ep. Konstantin Preslavski", Shumen, 2012. ISSN 1314-6769, pp. 79-89.

The article raises serious questions about the personal development of adolescents in the process of social integration. In tracing the transformations in contemporary society, the author questions the calling of the school institution to provide the conditions for a full-fledged development of the child's personality. The value of "hitherto with art" is presented and on this basis the resources of educational theater as a modern educational strategy are revealed. Specific (additional, traditional) features of the educational theater. The operationalization of the educational theater in structural aspect and organizational aspect (in three main blocks: specialized, practical, executive) is presented in detail. The expediency of the expectations for the participants in the respective activities, for which the individual abilities of the students are determined, as well as the word-plastic organics in carrying out the action and interaction with the partners are emphasized. They are highlighted the advantages of implementing educational theater: stimulating the personal potential of adolescents and guaranteeing a rich verbal and behavioral repertoire that promotes their adequate social adaptation and cultural integration.

G.7.40.

G. Dyankova, *Theatrical activities projections as didactic of theater for rehearsals of behavioral patterns*. <http://journals.uni-vt.bg/diogen/bul/vol19/iss1/10>. In: Library "DIOGEN", Series: Psychology 2011. "St. St. Cyril and Methodius"-Veliko Tarnovo, 2012, т. 19, бр.1. ISBN 978-954-524-836-8, ISSN: 1314-2763; 2367-9549 (online), pp. 175-180.

With its wealth and variance translating stage analogizira the real environment. And in this environment as a key indicator of each role behavior of individuals has become a criterion for assessing its social and cultural status. The participation of adolescents in drama activities would

allow the formation of skills for active and focused, situational-line impact on the partner.

G.7.41.

G. Dyankova, *Umenie vychovavat' a divadelne umenie v diele Jana Amosa Komenskeho*. Jan Amos Komenskeky a sucas na predskolska a elementarna edukacia. B: Zbornik abstraktov za Medzinarodnej vedeckej konferencie organizovanej pri prilezitosti 420. Vyrociarna rodenia Jana Amosa Komenskeho a 15. Virociavzniku Presovskej univerzity v Presove. Vidavatelstvo "Presovskej univerzity". Presov, 2012. ISBN 978-80-555-0528-2, strp. 49-50.

For Comenius, man is a "microcosm" and in search of a universal key to the eternally complex art of educating man, the Slavic educator proposes "a school that could serve as a theater of the universe - gaining access to it, a teenager could gently with his eyesight to penetrate into all the splendor of the world and consider it as it would walk among the divine and human works. " The present study focuses attention on the relationship "pedagogical" interaction - theater art. " It highlights the didactic potential of the theatrical art, established as guaranteed effective in the pedagogical heritage of Ya. A. Comenius. The ideas he sets build not only continuity between two qualitatively different epochs, but update and identify the analogue between theatrical and contemporary pedagogical art.

G.7.42.

G. Dyankova, *From the self-reflective resources of the parable to the educator's professional self-knowledge*. In: Kindergarten - Responsibility for the Future [Regional Conference on the 130th Anniversary of the First Kindergarten in Bulgaria] (comp. B. Angelov), 2012. ISBN 978-619-7102-07-9, pp. 182-187.

The modern teacher is confronted with a number of challenges posed by the socio-economic changes that have taken place. The rapid development of information and communication technologies has established the computer as a ubiquitous source of knowledge. This trend requires the permanent qualification of teaching staff in the context of lifelong learning and the maintenance of professional self-knowledge relevant to current educational situation. This is due to the fact that it is up to the teachers to have the requirements and expectations for awareness and competence that, if not outstripped, will at least not fall behind the growing public needs. However, in order to satisfy them, the possibilities for stimulating their own resource for self-development are more likely.

G.7.43.

G. Dyankova, *Pedagogical interaction as sharing and moral responsibility (or theater as pedagogical technology)*. In: Dialogue on pedagogical competences. PH St. Cyril and St. Methodius of the University of Veliko Turnovo, 2012. ISBN 978-954-524-839-9, pp. 229-242.

The learning process is defined as a two-way intentional interaction in which participants rely on their own subjective activity. Subjective activity, on its part, develops fully when the activity is directed towards personally significant needs and interests. It is this dependence that determines the need for problem-development training. As this type of training, the current development is educational theater at school. Setting up a theater laboratory for adolescent psychosocial development is an alternative pedagogical technology that combines the efforts of teachers and students to share moral responsibility in identifying the needs of learners and stimulating the discovery of personal resources to cope with the tasks of daily living.

G.7.44.

G. Dyankova, *Theatrical activities as a specific form for organizing pedagogical interaction in kindergarten*. In: Moderns Trends in Preschool Education, Sandanski. Bonn, 2011. ISBN 978-954-395-061-4, pp. 38-42.

The drive to promote and promote theatrical activities in pre-school education is leading, as specific interactive methods that unite the cognitive and practical orientation of pre-school education. The place of the theatrical activities in kindergarten is justified; their specific functions are

systematized, which guarantee real functioning knowledge and ethical norms, types of behavior according to the social role of the individual.

G.7.45.

G. Dyankova, *Educational theatre as a laboratory of experiences*. В: Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. Випуск VII. Мелітополь, 2011. ISSN 2219-5203, pp. 72-79.

Like a reflection of the human relationships, the art of theatre gives the possibility to moderate the analogical terms wanting to formulate a group of human abilities which regulate the interaction surrounding world. From here comes the idea of creating a theatre laboratory for psychological and social development. Its' purpose is educational and is under the maxima for making a worldly probable in school, in which the growing ups learn how to identify a new point of view for a given problem or event.

G.7.46.

G. Dyankova, *From and to Professor Pencho Penchev's Performing Arts*. In: Science, Education and the Arts in the 21st Century. Yearbook of Volume IV, Sub-Branch of Blagoevgrad, 2010. ISSN 1313-5236, УДК 792.071.1., стр. 378-383

Developed by Proff. Pencho Penchev (1925-1995) concept of verbal-performing art is a concrete expression of a specific artistic integrity in his creative theatrical-pedagogical activity. Intrinsic reasons as genetics and historical existing between pedagogical and theatrical art, Pencho Penchev realized the inseparable unity of science and art and facilitate the educational experience, covering all components in the complete interpretation of the effective interaction. Obtain comprehensive process of characterizing the complex partnership between an author (literary basis), implementation (teacher recreate the literary work) and a perceiver (a child / student), followed by the child's motivation for voluntary, conscious participation in creative interpretation.

The article traces the theoretical and methodological legacy of Proff. P. Penchev in the field of verbal and performing arts. Its contributions are outlined, analyzed and systematized – in substantive, operational and functional aspect.

G.7.47.

G. Dyankova, *Modeling effective behavioral strategies for multicultural communication (or for diversifying pedagogical interaction in a culturally diverse environment)*. In: Technological Aspects of Intercultural Education, PH „Neofit Rilski“ of the SWU-Blagoevgrad, 2009. ISBN 978-954-680-654-3, pp. 151-156.

The full realization of the theatrical activities as a condition for achieving self-efficacy in multi-ethnic interactions is connected with the attempts for a new model of education. It should ensure the integrated use of traditional and modern (operational) methods, tools and adequate organizational forms of activity.

G.7.48.

G. Dyankova, *Performing skills as a means of emotional synchronization in communication between minority children*. In: Educational and Cultural Integration of Roma Children. PH „Neofit Rilski“ of the SWU-Blagoevgrad, 2008, ISBN 978-954-680-584-3, pp. 172-182

By relying on intercultural education, the modern school entails a corresponding transformation of pedagogical interaction related to the formation of intercultural awareness and the integration of minorities. To a large extent, this is determined by the level of skills developed in children for active intercultural sensitivity and, on this basis, the achievement of emotional synchronization in communication with representatives of minority groups. With the application of verbal-performing activities the requirement for optimal learning of the official language by Roma children is satisfied. In addition, they acquire initial performing skills for influential, expressive oral

speech and freedom of verbal-plastic expression. This also provides them with the necessary emotional personal comfort in the various situations of verbal communication.

G.7.49. *G. Dyankova, Educational theater - intercultural communication and pedagogical interaction.* In: Полікультурність, діалог і злагода: українські реалії Мелітополь, 2008. UDK 130.2:316.723(477). BBK 87.3(4Укр) П/50, pp. 183-186.

Specific characteristics of pedagogical communication in a multicultural environment are considered. The necessity of finding alternative approaches aimed at diversifying the set of appropriate pedagogical interventions in the process of educational integration is justified. The characteristics of the so-called "collaborative arts" are described and the educational theater is highlighted. The advantages were outlined and the pedagogical expediency of the educational theater under the conditions of intercultural communication in the classroom was emphasized.

G.7.50. *G. Dyankova, Speech culture training in higher education - innovative practices.* In: Europe as a cultural space. V. Blagoevgrad Yearbook, 2007. ISBN 978-954-680-514-0, pp. 218-222.

The article "Speech culture training" is presented as a concrete research problem with the purpose of preparing students from the field of so-called speech professions, whose future professional realization takes place in the conditions of constant spoken communication and public verbal expression: teachers, actors, journalists, psychologists, government officials, public administrators, PR specialists. It is the specificity of this unifying circumstance in a professional aspect that justifies the three main directions in the presented development: 1) synthesis of theoretical concepts and methodological guidelines in order to scientifically formulate the term "spoken culture" in accordance with modern pedagogical requirements in the field of education; 2) analysis of problems in speech culture education at the higher education institution; 3) presentation of a new methodological approach related to the development and systematization of exercises that develop in a combined unity of verbal-practical skills in speech and speaking techniques.

G.7.51. *G. Dyankova, Artistic deformation of legal pronunciation in stage word training of students - future actors.* In: National cultures and European identity. Yearbook vol. IV. Blagoevgrad, 2006. ISBN-10: 954-680-428-2; ISBN-13; 978-954-680-428-0, pp. 194-195.

The article discusses issues that reveal the specifics of the Stage Word training in the preparation of students - future actors. The object of the study is the process of stage communication, and the subject of the study is the development of verbal skills. The stage word is thoroughly analyzed with its typical characteristics of "organic" and "normative". The role of verbal activity as a criterion for organic stage communication is emphasized. On this basis, the problem of improving students' verbal-performing skills - future actors - is discussed. The thesis that the inclusion of practical exercises for deliberate artistic deformation of the correct pronunciation in fables interpretations is reasonably defended is an effective means of mastering the verbal activity of students - future actors.

G.7.52. *G. Dyankova, Interpretive aspects of verbal communication as a sociocultural construct.* In "Anthropologism in Education: Sources, Achievements and Prospects" - PostMethodica, No. 7 (71), 2006. ISSN 1815-3194, pp. 223-229.

The article is devoted to the analysis of verbal intercourse as an inalienable element of a specific sociocultural reality. The author confirms the notion, that the social interaction sets scopes for the proper role in intercourse, but at the same time, verbal intercourse is a specific form of self-realization of personality.

G.7.53.

G. Dyankova, *Methodological Emphasis for Optimizing Speech Culture Learning*. In: Theoretical and Practical Issues of Cultural Studies. Issue XXI, Melitopol, 2005. UDC 78.01.:008+781 (4Ukr), pp. 144-147.

The article has a theoretical and practical focus. The contemporary problems in the field of speech culture and the need to coordinate the main social factors that play a key role in its formation and development: family environment, school, media (radio, television), high schools. Emphasis is placed on the specific difficulties in teaching students' spoken culture. The curricula in the university specialties were discussed analytically as well as the traditional principles in the Bulgarian methodological literature on spoken culture. On this basis, the accents of a tried and tested technological system for working with speech are presented culture. It harnesses the resources of an innovative methodological approach related to the development and systematization of exercises that develop, in united unity, practical skills in speaking and speaking techniques.

G.7.54.

G. Dyankova, *Verbal activity – sociability under the conditions of transcultural influences*. In: The educational heritage and dialogue in the european pedagogical space. Blagoevgrad, 2004. ISBN 954-680-335-9, pp. 235-239.

Linguistic awareness is the result of a certain cultural policy, but on the contrary, the degree of its maintenance reveals the current linguistic situation. This article focuses on emerging needs for the development of verbal activity, as the ability of the individual to express himself in the act of verbal communication in a culturally diverse environment.

G.7.55.

G. Dyankova, *Word culture as informative and operational knowledge*. In: Art. Culture. Modernity. European aspects. Volume II, Faculty of Arts. PH Neofit Rilski - Blagoevgrad, 2004. ISBN 954-680-331-6, pp. 142-149.

The present paper analyzes the theoretical and practical aspects of verbal communication as a condition for affirming one's identity. Emphasis is placed on the fundamental importance of the culture of communication as an element and measure of the general culture of the individual. The article confirms the thesis that verbal communication mediates social interactions in the community. On this basis there is a debate about the levels of verbal culture, which reflects the ability of the individual to adjust the structural and functional patterns in verbal realization with the specific communicative goals and the situation in which verbal communication takes place.